

بلوچی

لاصف

مليين سرود

دا عزت د هر افغان دی	دا وطن افغانستان دی
هر بچی یې قهرمان دی	کور د سولې کور د تورې
د بلوڅو د ازبکو	دا وطن د ټولو کور دی
د ترکمنو د تاجکو	د پښتون او هزاره وو
پامیریان، نورستانیان	ورسره عرب، گوجر دي
هم ایماق، هم پشه یان	براهوي دي، قزلباش دي
لکه لمر پر شنه آسمان	دا هېواد به تل ځلېږي
لکه زړه وي جاویدان	په سینه کې د آسیا به
وایو الله اکبر وایو الله اکبر	نوم د حق مودی رهبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بلوچی

۷ صنف

چاپی سال: هـ. ش. ۱۳۹۹

کتابی درستی کنگ

مضمون: بلوچیی زوان

نویسوک: تعلیمین نصابی بلوچیی بهری نویسوکین ډل.

ایدت کنگ: بلوچیی زوانی در سین کتابانی نویسوکین ډل.

صنف: هفتم

متنی زوان: بلوچی

دیمری دیوک: تعلیمین نصابی دیمری و درسیین کتابانی لیکگی مزین ریاست.

شینگ کنگ: معارفی وزارتی عامه ین آگاهی و ارتباطی ریاست.

چاپی سال: هجری شمسی ۱۳۹۹

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

درسیین کتابانی چاپ، بهر وبها کنگی حک په افغانستانی اسلامیین جمهوریی معارفی وزارت

ساتنگت. به بازارا زیتن و بها کنگش منع انت گون خلافان قانونیین سلوکی بیت.

معارفی وزیري پيغام

اقرا با سم ربك

پاكين خالقئ با زين حمد و ستا كه اماره هستي دات و وندن و نمشته كرتني مزين نعمتي واوند كرت و بازين درود په خاتم رسول حضرت محمد مصطفي ﷺ كه خداوند ﷻ ي اولي پيغام په آبي (وندن) انت. چوكه په درستان روش ودرانت. هجري شمسي ۱۳۹۷ سال به معارفي سالي ناما نام گپنگ بوت. پميشا به امي و طنا به تعليم ورود ينگي نظامي جتاجتايين بهران بازين بنياديين بدل بوگي كيت: معلم، وانديگ، كتاب، مكتب، اداره و ماس و پساني شورا افغانستاني معارفي شش بنياديين بهرزانتگه بنت كه به وطني تعليم ورودينگي ود وديمريا مزين تاثيري دارنت. به انچين قسمت جوړ كنوكين و هدي، افغانستاني معارفي رهدربري مزين خانواده تعهد كرته كه به وطني تعليم ورودينگي انونين نظامي ود و ديمريا بنياديين بدل بوگي ياريت.

شه همي روگها تعليمين نصابي اصلاح وديمريي شه معارفي وزارتئ سرئ كاران انت. به اي بهرا تعليمين نصابي اصلاح و ديمريي، كتاباني مزند و محتوي گهبودي و به مكاتبان و مدرسه ان، سرکاری و خصوصي بنيادان درسيين كتاباني رسيستن و بهركرتن به معارفي وزارتئ پروگراماني اولسرا جاه داريت. اما باوردان، اگه كتاب جوانين كيفيتي داشتگ مه بنت، وطني تعليمين سك و پرواكين مخسدانا به دستا آورتگه نه كنن.

په يات بوتگين مخسداني به دستا آورتن و يك كاريين هيل زورگين نظامي رسگا شه مچين وطني دلسو چين معلم و مدرس و زانگ و كمالي واوندين مديران كه آيوكين نسلي رودينوك انت، په عزتداريه لوتن كه په اي درسيين كتابي هيل داتن و آبي مزند و محتوي رسيستا به امي عزيزين فرزندان شه هررازي كوشستي پدا مه كنزنت و به كاري و سرپدين نسلي تعليم ورودينگا گون ديني و مليين ارزشتان گون ايراد گروكين فكري كوشست بكننت. هر روچ سر تعهد و ذمه واريي منگي نوک كرتنا گون اي نيتاسبخ داتنا بناكننت كه به زوتين آيوكي عزيزين و انديگ، تاثير دارين رودينتگ بوتگين شهروند و آبات و ديما شتگين افغانستاني جوړكنوك بنت.

همي رازشه عزيز ودوستين وانديگان كه وطني باندي روچي پرازشين پيه و سرمايه انت لوتين كه رساكا مه شموشت و په باز ادب و احترام گون علمين پټ و پولي شه عزيزين معلماني سبخا په جواني كټ بزورنت ووتي عزتمندين معلمئ زانگ و علمئ اوشگ چين بنت.

گلسرا شه وطني هيل ديوكين كارزانتان، تعليم ورودينگي دانديگان و تعليمين نصابي فنيين بهري همكاران كه په اي درسيين كتابي بريبركرتنا شپ و روچ كوشست كرتگش قدر كرتو وشه مزين خالقئ دربارا په آوان به اي پاك وانسان جوړ كنوكين راها سوب وكاميايه لوتين.

به يك معياري و ديماشتگين معارفي نظامي دسترسي و آبات و ديماشتگين افغانستاني رسگي اوميتا كه سرپد، آزات و آسوده حالين شهرونداني واوند بيت.

دكتور محمد ميرويس بلخي

معارفي وزير

۱	حمد
۳	مزين پيغمبر حضرت محمد ﷺ
۷	شه وټ پوره يی
۱۰	آسمانک
۱۶	وطن
۱۹	جمله
۲۱	پنت
۲۳	سول
۲۶	انترنت
۳۳	شهتئ گودر
۳۸	مالانی پیدگ
۴۳	ماس
۴۶	ضمير و آبي ډول
۵۰	دوستی
۵۳	جوانيي آسر
۵۹	درگيجک
۶۲	مُخدرين چيزانی گندگين اثر
۶۹	صبر
۷۳	دست دوچی
۷۶	ماين چی انت
۸۰	خان محمد سلیمی
۸۴	فعل و آبي ډول
۸۷	نيمروزی ولایت
۹۱	علمئ هيل زورگ
۹۵	اُستاذئ کدر
۹۸	بزانت بلد

حمد

خدا یا ته وئ مهربان و کریم

ته وئ بر تمام بندگان رحیم

تئی فضلُ احسان بر بندگان	همیشه سر ما انت اس تو نعیم
تئی جود بخشش فراوان و باز	تئی رحم و شفقت وسیع و مدیم
تئی مسترین نعمت اسلام دین	په ما یهتین آ رسول کریم
تئی نعمتی شکر اچ دست ما	نه بیتین یکی از هزار ای علیم
ته وئ بندگانی سرا مهربان	پر ما تئی رحم گیش ای حلیم
تئی رحمتا می امیت باز و باز	هدایت بده بر راهی مستقیم
به دئی ما را توفیق اعمال نیک	نگه دار ما را چه نفس لئیم

چه تئی بار گاهای چم دارانت مدام

تئی بخشش را جی عبدالکریم

عبدالکریم "راجی"

معلمی تج و تاک:

- * سبخی په برزین توارې بوانیت.
- * سبخی نوکین گالانا گون آوانی مانا به تختی دیما بلکیت.
- * په حمدئ باروا هبر بدنت و وانندگانا پوه و سرپد بکنت که حمد تانکا په خداوند(ج) گشتکه بیت.

واندگاني تڄ وٽاڳ:

* دو واندگ په رون اي حمدا په برزين تواري بوانيت.
* سبځا بشکننت و نوکين گالانا گون مانايش شه تختی ديمه به کتابچهان بلکننت.
* واندگ سی بار بنت و هرباري واندگ گون وت په خداوند(ج) حکمت و
مزنیی باروا هیر بدینت و شه هرباري یک واندگی چیزیکه شه وتي همراکان
اوشکته په برزين تواري په دگران بگشیت.
* سی واندگ په رون چیزیکه اي حمدي باروا زانت په دگران
بگشیت.

شه وت کرتن:

عزتمندین معلم په مالوم کنگا که واندگ سبځا په شري زرتگنت اگه نه شه آوان
جست بکننت.
- حمد په کی گشتکه بیت؟
- کی اي حمدی مانا به وتي زوانا گشتکه کنت؟
- معلم لهتین گال و جمله بگشیت، بارین واندگ په شري نمشته کرتکه کنت.

گسویین کار:

عزیزین واندگ اي حمدا شه بر بکننت.

امی پیغمبر حضرت محمد ﷺ

مخسد:

- وانددگ سبځا بواننت و مانای بزانت.
- شه حضرت محمد ﷺ برزین صفتان گیشتر سی بنت.
- شه حضرت محمد ﷺ سکین نیت و ارادا که په الله ﷻ
- حُکمی برجا کرتنا تسر کرت سی بنت.

جست:

۱. وهدی که حضرت محمد ﷺ په مردمانی راه نشان دیو کیا گچین بوت کعبی حالت چون ات؟
۲. سروهدا حضرت محمد ﷺ مردمانا چیرکایی به اسلامی دینا لوټت یا روش ودر؟
۳. بت پرستانی کماش و وزن په وتی بتانی ساتنا چه راهی بدیما گپنت؟

الله (ج) آوهدا وتی عزیزین پیغمبرا په درستین جهانی مخلوکانی رهشونیا دیم دات که مخلوک وتی جندئ جوړ کرتگین بُتانا سجده کرتنت و یکین خدا را که دُراین جهان و دنیا ها ودی کرتت، شموشتنت.

هما کعبه یی که ابراهیم (ع) و اسماعیل (ع) په یکین خدای عبادتا جوړ کرتنت به تهی راز رازی ۳۶۰ بت اشتگ بوت و آوانی احترامه بوت. به انچین وهدی اسلامی مزین پیغمبر حضرت محمد ﷺ په مردمانی راه نشان دیوکیا گچین بوت که آوانا به راستامین راهابارت، به بازین سکی وسوریان گون سکین نیت وارادی په الله (ج) حکمی برجا کنگا کتره یی نه اوشتات و په سوب دیما شت.

سروهدا تا ۳ سالا چیرکایی په اسلامی دینی رواج داتنا کارکرت ورندا شه آبی گون وتی نزیکین دوستان و ترا درا کرت و گشت:

ای کاپیران! من آوانا پرستشه نه کنین که شما بیدی خدا پرستشه کنت و شما هم پرستشه نه کنت آیرا که من پرستشه کنین، من پرستشه نه کنین آ چیزانا که شما به آوان عبادته کنت و نه شما چیزی را پرستشه کنت که من عبادته کنین، پدا دگه شمی دین په شمی جندا و منی دین هم په من.

شه همی روچا شه مچان دیمترا، روش و درا وتی عبادتا جتا کرت، کثومین کماش و بت پرستانی مزین، آثیا آتنت و گشتنت که اما هرچیه لوتی ترا دین. آ چوش پکر کرتنت که موک و ملام و ویلین کتولی دیگ سببه بیت که پیغمبر شه وتی راها بر بگردیت، مگه وتی پسوا چوش او شکتنت که خدای رسول گشت:

اگه روچا منی راستین دست و ماها منی چین دستی دلا بلت، هیچبرمن شه وتی راها بره نه گردین، اگه منی سر هم به ای راها بروت.

خدای پیغمبری کار و کرد و جُهد و کوششت وبازین صبر و حوصله سبب بوت که مخلوکانی پوج پوج آثیا بیانت و مسلمان بنت و خدای گساشته و یکین خدای عبادتا مشکول بنت.

مسلمان به وتی زندگیا حضرت محمد ﷺ دُرین هبر و راه نشان دیوکیا نا وتی راهی چراگ زاننت و به خیر و نیکی راها رونت. وتی دست و زوانا شه گندگیا دوره ساتنت و کاری نه کننت که کسی شه آوانی دست یا زوانا پازاب بیت.

حدیث شریف انت که پراستین مسلمان آء انت که مردم شه آیی زوان و دستی شرا
الاس بنت.

شنت یک مردمی وتی گوکانا به دگری سوزگ و کشارا چارینت دگه پو و سرپدین
مردمی که شه اودا سره گوشت آیرا دیست و گشت:

ایشا ته وش دارئ که تی گله و کشار و سزگا دگری وتی گوکانا بچارینت؟
آ مرد گشت: نه، وش نه دارین.

دگه سرپدین مرد آیرا گشت: حضرت محمد ﷺ گشتگیت:

چیزیکه په وت پسنده کنت، آیرا په دگران هم پسند کنت، که پورهین مومن بیت.

آ مرد هما دما وتی گوکانا شه کشار و سزگیی تنها درکرت و گون وت عهد کرت که په
کسی تاوان مه رسینیت.

معلمی تج و تاگ:

* نوکین سبخوا په برزین تواری بوانیت.

* سبخی نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیما بلکیت.

* په وانندگان مالوماتی گیش کنگا په حضرت محمد ﷺ برزین و نیکین صفتانی
باروا هبر بدنت.

* شه وانندگان بلوتیت که بشکننت ورندا جستانی پسوا بگشت. همیکه مطلبه په
واندگانی اوشکنا گشت، شه آوان لهتین جست بکنت، و گلهسرا شه سی وانندگا
بلوتیت که چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت په رون شه بر په برزین تواری
بگشت.

واندگاني تڄ وٽاڳ:

- سبڻا بشڪننت و نوکين ڳالائا ڳون مانايش به وٽي ڪتابجهان بلڪنت.
- دو واندگ په رون نوکين سبڻا په برزين تواري بوانيت.
- واندگ سئ ڍل بنت و ڳون وٽ په حضرت محمد ﷺ برزين صفت وسکين نيت و ارادئ باروا هبر بدينت.
- شه هرڍلي يڪ واندگي چيزيکه شه اي سبڻا زرتنه په دگران بگشيت.

شه وٽ ڪنگ:

- عزتمندين معلم په ايشي که شه وٽ بڪنت که بارين واندگ سبڻا په شري هيل زرتگنت اڳه نه، شه آوان لهتين جست بڪنت.
- شه شما کئ حضرت محمد ﷺ باروا هبر دانگه ڪنت؟
- سري وهدا تا چنت سال حضرت محمد ﷺ چيرکايي به اسلامي پاڪين ديني رواج داتنا ڪاره ڪرت؟

گسويين ڪار:

عزيزين واندگ شه وٽي گسئ مزن يا مسيتئ ملا صاحباه په حضرت محمد ﷺ باروا گيشتر مالومات ودي بڪنت.

شه وت پوره یی

مخسد:

- وانندگ سبځا بواننت و بلکننت.
- سکین لبرانی مانا بزانت.
- سبځی مفهوما گشتگ بکننت.

جُست:

۱. شه وت پوره یی چیا شنت؟
۲. شه وت پوره یی چه پیدگ داریت؟
۳. اما به وتی وطننا شه وت پوره یی وسیله دارن؟

یکی شه بنیادمی لوټگان ایش انت که تلوسیت وتی پادانی سرا بوشتیت وشه وت پوره بیت و په وت پچ و پوش، خوت و وراک و لوگ وجاه برییر بکنت و په دگری اړمه بیت. که امی مردمانی مزین واهگ و ارمان به وت پوره یا رسگ بوته و انت په ای واهگ و مخسدی رسگا مدت کنگی جوانین راه ایش انت که وطنی کشت و کشار ود ودیمری بکنت و به کشت و کشارگری بارا شه نوکین راه و وسیلان کار گپتگ بیت و به پانادی مال و مالداری ترخی بکنت تا که نان ووراک، چیرگیچ، بردیوک و جان پوشوک برییر بیت.

دُرایی و سلامتی جاور و حالت برییر بنت په علاج و درمان کنگاشه وت داکترو دُرَاجاه بدارن، جوانین مدرسه و مکتبانی واوند بن. آ وطن و مُلک که مادن و چیر دگارین خزانگانی واوند انت و راز رازی کار جاه دارنت و شه وتی مادن و خزانگان کشت و کاره گرنت په وتی دیما روگ و ترخیا دیمایی گام زورنت و بازین مردمی به کارا

مشکول و گته بنت په وتی آباتی و ترخیا سک و پرواکین نیت و ارادی بدیما گپتگه کنت.

الله(ج) در بارا شکر انت که اما په وتی وطنی دیمریا، شه وت پوره یی مچین وسیلانی واوندن، شه بزین بش و زولان گپتگ تا هر وړی کان و خزانگا وت دارن، شه نیت و گاذا پوره هن، سور(طلا) و مسی مزین دادن دارن، می مال و مال داری هم زبرانت په کشت و کشارا هم آپ دارن و هم ډگار و امی هموطن به کشت و کشار و مالداریی کاران برزین دستی واوند انت.

انون ای رساک و امیت، گیشترشه دگه هر وده و وختی بریبر بوته، که به الله(ج) مدتاگون سکین نیت و ارادی به شه وت پوره یی راها کتوکین گام چست کرته و مان درستین جهاناسر برز و آباتین وطنی جوړ کون و په آسوده حالی و اسراحت زندگی کون.

معلمی تچ وناک:

* په واندگاني ساجو کنگا، دیماشه سبشا شه آوان لهتین سکین دیوکین جست بکنت.

* سبشا په برزین توارې بوانیت

* نوکین گالانا گون گون مانایش به تختی دیماشه نمشته بکنت.

* په شه وت پوره یی باروا په واندگان گیشتر هبر بدنت و آوانا پوه بکنت که شه وت پوره یی چیا شنت.

* په واندگان کسانین مطلبی بگشیت که بشکنت ورندا په اوشکتگین مطلبی باروا شه واندگان لهتین جست بکنت.

* شه سئ واندگا بلوویت چیزیکه دیماشه جستان اوشکتگنت په رون شه بر په برزین توارې بگشنت.

واندگاني تچ وټاگ:

- سبځا بشکننت و نوکين گالانا گون مانايش شه تختی ديمه به کتابچهان بلکنټ.
- دووانندگ په رون اي سبځا په برزين توري بوانيت.
- وانندگ سی بار بنت و گون وټ شه وټ پوره يي باروا هبر بدينت.
- شه هر باري يک وانندگي چيزيکه په شه وټ پوره يي باروا اوشکته په دگران بگشيت.

شه وټ کنگ:

- عزتمدين معلم په ايشيکه شه وټ بکنټ که بارين وانندگ سبځا په جواني هيل زرتگنت يا نه شه آوان جسته کنت.
- کي په شه وټ پوره يي باروا هبر داتگه کنت؟
- چون کنن که وټ شه وټ پوره بن؟
- کي شه وټ پوره يي باروا چار جمله نمشته کرتگه کنت؟

گسويين کار:

وانندگ به گسان شش کشکي کاسانمشتانکي په شه وټ پوره يي باروا بلکنټ.

آسمانک

(چنار و کدو ول)

مخسد:

- وانندگ سبځا بواننت.
- سکين ڳالاني مانا بزاننت.
- سبځي مانا گشتگ بکننت.
- آسمانکي مخسدا بزاننت.
- آسمانکي گشگي وسا ودي کننت.

جست:

۱. کي آسمانکي زانت؟
۲. آسمانکي گشتن چه پيدگ داريت؟
۳. چنار و کدو ولي آسمانکا او شکتگت؟
۴. نکل و آسمانکي گشتني جوانين ودهه کدين انت؟

روچی نه روچی شگالی هور گون روباهی مالوم نه ات که گون گجام خاصین مخسدي
 چيوي پدا گردوک اتنت، لوپنت ککړي پلنت، گجام باگی تها پترنت و او شگ بورنت،
 پاليزئ تها برونټ، کوټگ و تروکانا ناخست بکننت، آ شه گشنا چټ هري بوته تنټ، هر
 سوني گنوک جستنت که چيزي گير یش بکپيت که نه کپت، کلپر باز ات مگه گپتگ نه
 بوتنت، کډوک که گیرکات کم ات، لاپ که هورک بیت گډان دنتان سينگ دروشيت،
 آوانا آرام نه کات گشن و تن زر ته تش، اینگو و آنگو جستنت، شپ و روچا، نه
 چارتنټ که زوتي مخسدا برسنت.

روچی مان کوهستگانی تنکیي تها رودی کرا رستنت، عجین زبرین آپ سری ات،
 چمش پاچ بوت، گنوک، گنوک بازين پو غوتي گپنت ولپا شتنت و جوان لاپ سیر وار
 تنټ، رودئ کرا چنارئ درچکی ات که بالا دی به غور آسمانا رست شاید و سبزات،
 چیری نشنتنت که عجین ندارگی داریت جوهلین رودی تچیت و ای هندئ هوا هم پاک
 و ساپ انت.

شگال و روباهی چم دیست نکرت، چنارئ بالا دا که سیل کرتنت و دیستنت که
 کوهستگین رودی پهنا دا بندر گپتگیت شه رودی تا مدارین تچو کین آپان وارت و اودنی
 پاکین هوا، سری شریا لگیت، پمیشا جوان رودتگیت، کسه کرتنت و شه بازين ژندیا
 چمش مټ بوت و وایش برت، پرچی که لاپش سیر بوت و تا تنک دیگری وپنتنت،
 اولسرا روباه آگاه بوت و چمانا پاچ کرته شگالی سرا توار جت:

وړی شگالوک، بُست که تنگ دیگر انت:

شگال استات، دست و دپی شو شتنت، روباه گشت:

شگال خان! تیوگین دنیای وازدار که مشما ون، دگه ای چنار کی انت که مشمی چمی
 چیرا راستام اوشتا تگیت، بایدنت ایرگیجنی همیدنا پلان جور کرتنت و سنجش داشتنت
 که چون آزاتین چنارئ سرا بورنت، ناگتا چمش به آشنا کدوئ تومی کپت، کدو توم که
 آوانی هبرا نا اشکت، گشتیت:

شما مناهمی چنارو کئی پهنا دا غو دیت، منی آپ وروزی پکرا بکنت، من چنارئ سرا ورین، آشنا کدوئ تومی هبرا منتنت، چنارئ پهنا دا کورمی سستنت، توما غوجتنت. شه برزگا آبا دیمی آبی راه دانتت که تچوکین آپ شه بنی رد بیت، آشتنت مگه دیما شه روگا کدو توما سوگه کرتنت که کسی را ازم مدیی که شه چنا را کټ بگیت و پایدگی بوارت. اگه سهی بوتن که کسی را اشته تی وا په تهی جانا، تهی روزی زیانه بیت و تهی دپ هم بودار، تاکه اما کاین، ته شه ریشگا چنارو کئی روزیا بور و سرئ بالا بی و شه برزگا هوا هم سرئ کید بکنئ تاک خپه بیت ومه رودیت.

یک ماه نه گوست که چنارئ برزگا رست و په باز غوروشه چنا را سوچ کرت:

وړی چناروک! ته نگشتی که تهی عمر چنکس انت؟

مناگشتی؟ چنار جستی کرت.

هان، تراکشین.

من واجه، شست سالگون.

تهی لوگ بیران میت، ټگ، شست سال و ای بالاد، مالوم انت که بازسک ټگی وی، بی روزی وی، منابچار که انگته یک ماهگ نبوتگون، مگه شه ته چنت گتسم برز ترون، پریشی که ته منی هبرانا بشکینی اړ بوتون که سراجال بکنین تا که منی گردن چوپ بوت که ته منی گپ و گالا بشکینی.

جی واجه کدو، من تننگا شست لوارو زمستان، شست تیرما و بهارا گوازیتنگون تاکه به ایدنا رستگون که ته منی سرونوای، ته بی تاسور یک تیرماهی رابگوازین، زندگ بین که تهی رودگئ چاروک بین.

دگه روچینا مُرگکی آت که برزگا بزین شاخلو کانی سراپه وت کدوگی بندیت، هامورگ بکنت و چوکو بدنت و شه چنارا خیری بگندیت، مگه شومپیتین کدونه اشتیتی و مُرگکا گشتیت:

مُرگُک، من کارندارین، ای شاخلو کا گندی؟ انچین لچو کین ناجوړی داریت که ترا چه بگشین، بیدی آیی که تهی آمورگ خراب بنت و تهی بیست روچگین زحمت که آمورگانا موشی بی پایدگ بنت، تهی گوئر لوچ و تهی جیند هم گون چشین سکین ناجوړی دیم په دیم بیئ که گلہان رکتگ مکنئ، گهتر انت که دگه دواری په وت ودی بکنئ، په ای رنگی آیرا گوازی و ریپی دات و بیچا رگا آواره کرت.

چنارئ پهنادا، مورینک کونډی ات، که سال مدیم وتی خر جا، مورینک شه همی چنارئ بلگ وجو نا درکا ورتنت، مورینک رهدگ بوتنت که برزگا برونه و په وت ورگی کډی بکننت، کدوول شور اوگی پرینت که مرویت برزگا، شما منا لگت کُپ کنیت، گیشتر شه ماهی گوزیت که من پهنادئ اون، من چه خیری دیستون که شما بگندت.

ای درچک سک نادرا انت، انچین ناجوړی داریت که چه بگشین. پوستی شه ناجوړیا آپ در چنت، شما که چنت وار تاو بالا بیت، آیی نادرایي شما راگیت، بیدی آیی که شما گار بیت شمی تاوان په من هم رسیت. پرچی که نادرایا گون پادان کارت و منی پوستی سرا کلت، منا هم آسرا گاره کنت، پمیشا من ازمه ندیین که شما برزگا برویت. شوانگی پیشی سالان وتی رمگا به گرمانا ایدنی آپسرا کاورت و اهارین روچان چنارئ چیرا پس و پنت و نیمرو چا سیایگ گپنتت، کدوول موتین شوانگی پوستی تها پترت که واجه:

ای چنارا گندئ، وجودی تیر می داریت که وت به وت ریچنت وشه آوان مالی گری و دیه بیت، تهی رمگ یک سرگاره بیت، من که آیی برزگا ون کیه زانت و منی دل، من شه ای بدزاتین درچکی دستا دل سوک بوتگون، منی مچین پوست انچو آرگه دنت که شه بازین کریتنا ریش بوتگون، توبچار، گندی؟

منی سلاو شور په ته ایشنت که وتی رمگا دیما بکن و تا که توانی دورا بره و وتی پدا هم هیچ چک مجن، ای چناروک ناوشین درچکی انت، تهی پس که ایدنا و سپنت و پشکوله

کننت، ای پشکول وت په آیی پایدگانته، آرودیت و برزتره بیت و په ته بلای بیت،
 من زانین ایش تهی رمگی سراواری، آتهی کدرا نه زانت.

ای وړا کدوول شوانگا هم گوازی و ریپی دات، ای نخشه کدو ولی مجگانی کاری نه
 ات بلکین هما وان که تومئ کورم کرته تنت وخت و نا وخت په آیی کولو دیم دانتت و
 جخت کرتنت که اگه کسی شه چنارا خیردیست و ته اشته تی، اما زانن و ته.

بهار آخر بوت و لواهم پدی شت، تیرماهی اولسرا آشنا کدویی بلگ کم کم زرد
 وحشک و تیرماهی میانجینا شه بن وریشگا حشک بوت، تیرماهی گد سرئ سردین
 گوات، ولی چور (چورگ) وهورکین کدوانا جالگا پرینت، هورکین ناز دانگین کدو
 ډیل وارنتت و رودی تنها کپنتت و تچو کین آپ آوانا گون وت برت تا که شه کدوا رندو
 پدی نه بوت مگه چنار هماوړا سربرز وتی نپادا اوشتات.

روبا و شگال که کدو توما غوجته تنت مخسدش ایش ات که په چنارا تاوان برسیننت،
 آپکر کرتنت که کدوول و ترا به چنارا لپیچ دنت و په رودگ و مزن بوتنا نیلیت، مگه
 چوش نبوت و کدوول وتی جندی سرا واریت.

معلمی تچ و تاک:

- * واندگانی گسویین کارا بچاریت، نوکین سبخی سرگالا به تختی دیما بلکیت.
- * سبخا په برزین تواری بوانیت.
- * نوکین گالانا گون آوانی مانا به تختی دیما نمشته بکنت.
- * شه واندگان بلوئیت که بشکننت، رندا جستانی پسوا بگشت، سی واندگ په
 رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته شه بر په برزین تواری بگشت.

واندگاني تڄ وٽاڳ:

- * سبڻا بشڪنت ونوڪين ڳالانا ڳون مانايش شه تختي ديما به ڪتابچها بلڪنت.
- * دو وانندگ په رون نوڪين سبڻا په برزين تواري بوانيت.
- * وانندگ سي بار بنت و ڳون وت په اي سبڻي باروا هبر بدينت.
- * شه هرباري يڪ وانندگي چيزيڪه اي سبڻي باروا شه وتي همراڪان زرتو وزانت به وتي زوانا په دگران بگشيت.
- * وانندگ به اوشڪتن، جستاني پسوي داتن و شه بر پدوارگ گشتا باره زورنت ووتي اوشڪتن و گشتني مهارتانا پرواڪه ڪنت.

شه وت ڪرڻ:

- عزتمدين معلم په ايشي ڪه شه وت بڪنت ڪه پراستي وانندگ سبڻا په شري هيل زرتگنت اڳه نه شه آوان لهتين جسته ڪنت.
- ڪي بيدي چنار وڪدوولي آسمانڪا دڳه آسمانڪي زانت؟
- ڪي اي آسمانڪا هيل زرت؟
- آسمانڪي گشتن چي وهدا جوان انت؟
- سي جملو شه اي سبڻا ڳچين و په وانندگان بگشيت، بارين شه برنمشته ڪرڱه ڪنت.

ڪسوين ڪار:

اڳه به ڳسان دگري آسمانڪي زانت شه آبي بشڪنت و به وتي ڪتابچهان بلڪت، اڳه نه همي آسمانڪا شه ڪتابي ديما به وتي ڪتابچهان سيايگ بڪنت.

وطن

مخسد:

- وانددگ سبځا بواننت.
- نوکين لبراني مانا بزانت.
- سبځي مفهوم گشتگ کنت.
- وطن دوستي جذبگا ود بدينت.

جُست:

۱. افغانستان چنت سالگين راج دپتری واوندانت؟
۲. شه موزيمان په اما چه معلومه ييت؟
۳. اما په کي خدمات چارکه وتيار اوشتاگن؟
۴. وطني ساتن کی وظیفه انت؟

امی وطن افغانستان انت. وتی وطن چوساها دوست دارن. راج دپترگواهیہ دنت که افغانستان شه وت چنت هزار سالگین تاریخی واوند انت. ای هبری ثبوت کابل، هرات، کندهار، بلخ، ننگرهار و نیمروزو دگه بازیڼ ولایت انت که سرپاچین موزیمانی وړا امی پس وپیروکانی گوستگین مزڼ شانین دوروباریا سارا کنت.

امی وطن مزین کان و کنڊی چو: سور(طلا)، مس، لاجورد، زمرد، لال، کوله، نپت و گیسی (گازی) واوند انت، هرات و پروانی انگور جهان ډا انت. کندهاری انار بی درور انت، بلخ کندز و بغلانی تروک و کوټگ، هلمندی پمگی برو حاصل نام وتوار داریت، ننگرهای نارنج، سمنگان و زابلی بادام، باغستی پسته، پکنیا، کنر و نورستانی جلغوزه و لټ ودار شه

الاسيا نه انت، مال داری و قره قلی زائی پس و بلوچین پس واشتر نام دارنت، دست گواپی
چوغالی و کونپ، اورجین، گوالگ و تورگانی گوپتن شه زیرین صنعتان انت.
امی وطنی ریدگ کار، ادیب، شاعر و نویسوک و سیاست زانت په وتی دود و ریدگا
فخر و بالگی وړی کوشست وتلواسگ کرتگنت.
اما وتی وطن سک دوست دارن و په آیی ساتن، نام و توار و ترخی و آباتیا په هر دابی
خدمتا چارکه و تیارن. ای هندو دیار په وتی مچین نندو کین مردمان سک گران و عزیز
انت و په آیی ساتن و آباتیا په وتی جانانی ندر کنگا تیارن.
هر چنت بیت شردگری ملک و دیار آبات و جهان جل و مزن نام و توار
شهتی بتچنت جو و لکین په نصیر
شرترچه جهانانانت وطنی حشکین دار
به وطن اما مچانی پت و عزت ساتنگه بیت دگه آیی ساتن هم امی مچانی وظیفه انت.

معلمی تج و تاک:

- * وانندگانې گسویین کاری سروسوجا کیت، سوکه وراهشونیه کنت.
- * دیما شه سبخی بنا بوتنا هما جستانا شه وانندگان سوجه کنت که به سبخی برزگا
نمشته انت.
- * سبخا په برزین توارې وانیت.
- * نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیما نمشته کنت.
- * په وانندگانې اوشکتنا لهتین جمله گشیت، رندا شه آوان جسته کنت.

واندگانی تچ و تاگ:

* سبڄا بشڪنت و نوکين گالانا گون مانايش شه تختي ديما به وتي ڪتابچهان بلڪنت.

* دو وانندگ په رون سبڄا په برزين تواري بوانيت.

* وانندگ سي بار بنت و گون وت په وطني باروا هبردين.

* شه هر باري يک وانندگي چيزيکه په وطني باروا هيل زرتو په دگران بگشيت.

* چيزيکه معلم په اوشڪتنا گشته په شري اوشکيتو، جستاني پسوا بگشنت، سي وا نندگ په رون چيزيکه ديما شه جستان اوشکته شه بر په برزين تواري بگشيت.

شه وت ڪر تن:

عزتمدين معلم په ايشي که شه وت بڪنت که بارين وانندگ سبڄا په شري زرتگنت اگه نه شه آوان اي جستانا کنت.

- وطن کي لوگ انت؟

- وطن په کي دوست انت؟

- وطني ساتن کي وظيفه انت؟

په وانندگان سي جمله گشيت که شه برنمشته بڪنت.

گسوين کار:

وطني هما ولايتاني نام و پيداواراني ناما به وتي ڪتابچهان بلڪنت که به اي سبڄا وانتگنت.

جمله

مخسد:

- واندگ جملا درست کنت.
- واندگ جملي بارانا بزانت.

جست:

- ۱- جمله چيوا گشت؟
- ۲- جمله چنت بار داريت؟
- ۳- جملي بارانا بگشت؟

جمله بازين گالي را گشت که مخسدي را روش و درا کنت و دو بار داريت بنگيج و گزاره.
بنگيج:

بنگيج جملي آ بارا شنت که آيي باروا گپ و هبره بيت، چو: چاکرو گهرام
شارا شوتنت، ايدنا چاکرو گهرام بنگيج انت.
لاداد شه تماکا بده بارت.
من وته پهلاني ندارگا رون.
گزاره:

گزاره جملي هما بار انت که بنگيجي باروا بيت، چو: بالاچ و ميرداد گسا
شوتنت، که گسا شوتنت گزاره گشتگه بيت.
من، ته و آ لوگا رون.
مراد مکتبا الاس کرت.

معلمی تچ و تاک:

- * په واند گاني پکړئ نز آورتنا، دېما شه سېڅې بنا بوتنا شه آوان له تين سکين (انگيزه) ديوکين جست بکنت، اي جست به سېڅې سرگالي جالگا، رندا شه مخسدا به هر سېڅې آتگنت.
- * سېڅا په برزين تواري بوانيت.
- * نوکين گالانا گون مانايش به تختي ديمانمشته بکنت.
- * په آوان مطلبي بگشيت که په شري بشکنت، جستاني پسو بدينت، و گلسرا شه بر په برزين تواري بگشت.

واندگاني تچ و تاک:

- سېڅا بشکنت ونوکين گالانا گون مانايش شه تختي دېما به وتي کتابچهان بلکنت.
- دو واندگ په رون سېڅا په برزين تواري بوانيت.
- واندگ سئ باربنت و گون وت په جملې باروا هبر بدينت، شه هر باري يک واندگي چيزيکه جملې بارواشه وتي همراکان اوشکته په دگران بگشيت.
- واندگ که مطلبا شه معلما په شري اوشکتگت جستانا پسو بدينت و سئ واندگ په رون چيزيکه دېما شه جستانا اوشکته شه بر په برزين تواري بگشيت.

شه وت کرتن:

- په واندگاني شه وت کرتنا، شه آوان جست بکنت.
- کي جملتا تعريف کرتگه کنت؟
- کي په وتي وش دو جمله گشيت؟
- شه واندگان لوپيت که دو دو جمله به وتي کتابچهان بلکنت.

پنت

مخسد:

واندگ سبغا بواننت.
سکین گالانی مانا بزانت.
سبخی مانا به وتی زوانا گشتگ بکننت.
پنتی پیدگ وکتا بزانت.
به وتی زندگیا پنتانا عملی کننت.

جست:

۱. کئی پنتی زانت؟
۲. پنتانی وائن و اوشکنن چه پیدگی داریت؟
۳. پنت په اما چه درده ورننت؟
۴. لقمان حکیمی پنتانا اوشکتگت؟

چنت پنت شه لقمان حکیم

۱. خیرئ کارانی تنها چن ولانچ داشتگ بی.
۲. ورنایی کدرا بزانت.
۳. کاسی وتی کیتوا خرج بکن.
۴. مچین کارانی تنها میانه روبیی.
۵. ماس و پسی کدرا بزانت.
۶. جوان مردیا دیما بگر.
۷. مهمانی خدمتا په شری بکن.
۸. کسی لوگی تنها که پترتی چم و زوانا بسات.
۹. پُچ وجونا پاک بسات.
۱۰. پُسگا علم وادب یات بدی.
۱۱. اگه وسی داشتی وتی چکا تیری جنگ و سوار کاریا هیل بدی.

معلمی تچ وناگ:

- * سرا شه مچان واندگاني گسوين کارا بچاريت، سوگه وراهشوني بکنت.
- * په واندگاني پکړی نزينک کرتنا ديما شه سبخا شه آوان لهتين سکين (انگيزه)
- ديوکين جست بکنت، اي جست به سبخی برزگا به مخسداني جالگا لکنگنت.
- * سبخا په برزين تواري بوانيت.
- * سبخی نوکين گالانا گون آواني مانا به تختی ديما بلکيت.
- * کسانين مطلبی په واندگان بگشيت و شه آوان بلوتيت که په شري بشکننت، جُستاني
- پسوا بدينت، گډسرا سی واندگ په رون چیزیکه ديما شه جستان اوشکته شه برپه برزين
- تواري بگشيت.

واندگاني تچ وناگ:

- سبخا بشکننت و نوکين گالانا گون مانايش شه تختها به وتي کتابچهان بلکنت.
- دو واندگ په رون سبخا په برزين تواري بوانيت.
- واندگ سی بار بنت و گون وت په پنتی باروا هبربدينت.
- شه هرباري یک واندگي چیزیکه شه وتي همراکان اوشکته په برزين تواري په دگران بگشيت.
- شه هرباري یک واندگي به تختی ديما یک جملی بلکيت.
- واندگ هما مطلبی باروا جستانا پسوبدينت که معلم صاحب په آوان گشيت.
- سی واندگ چیزیکه ديما شه جستان اوشکته يکوار دگه شه بر په برزين تواري بگشيت.

شه وت کرتن:

- عزتمدين معلم په واندگاني شه وت کرتنا که بارين سبخا په شري هيل زرتگنت اگه نه
- شه آوان سوج کنت که :
- کی لقمان حکيمي پنتانا شه کتابی ديما وانيت؟
- کی اولي سی پنتی باروا هبر داتگه کنت؟
- شه سی واندگالوتيت که به تختی ديما برون و یک یک پنت که په آوان گشتگه بيت نمشته کنت.

گسوين کار:

اي سبخی پنچمي پنتا بوانت و باروی پنچ کشکی کاسا نمشانکي بلکت.

سول

مخسد:

- وانندگ سبخا بواننت.
- سکين گالانی ما نا بزانت.
- سبخي مانا گشتگ بکننت.
- شه سولي نپ و کټا سي پنت.
- به سول و امنين زندگيا دلگوش بکننت.

جست:

۱. کي سولي مانا زانت؟
۲. سولي نپ و کټ چي انت؟
۳. جائیکه سول مه بيت مردمانی زندگي چون انت؟
۴. کي په سولا اړ انت؟
۵. پچي بيد سولا زندگي سک انت؟

سولي مانا آرامي و آسودگي انت، بنيادم سولي تونگ انت جاگهي که سول انت، نندوکی و شال و آسودگ انت و په وت ووتی وطن تلوسنت. جاگهي که اودنا مړو جنگ راهدگنت نندوکی گون سکی وگړتيا ديم په ديم انت و آرامين زندی ندارنت. می وطن افغانستان، شه مړگا بازسکين تاوان دیستگیت می مخلوکانی لوگ بیران بوتگنت، نارو جویش دم گپتگنت، باگش حشک بوتگنت، مالش تاوان دیستگنت. پمیشا په سولا باز اړ انت پرچی که گون جنگان وتی نازاکین ورنه و مردمانا شه دست داتگنت، سرک و راهش بیران بوتگنت، پلیش دلتگنت و گلپین هبرایش که الک و ده و شارش بی داگ و دروش نه منتگنت.

افغانستان امی مچانی هورین لوگ انت، بایدانت مچین هم وطن ای گسی تها په سول بگو ازینت. مړ و جنگ داشتگ مه بنت ووتی نیامی سکی و سوری و اختلاپانا گون گند و نند و گپ وهبرا بحلاینت و و ترایکی آدگری براس و گهار بزانت.

سولی چپ جنگت، جنگ بازین تاوانی په راجا رسینیت، جنگی آسرایشت که نه تانکابه وطن لنگ ولاش و بی دست و پا دگیش بنت بلکین بازین کهولی وتی یکین نان آروکا هم شه دستا دنت و بی واونده بیت، گدان ای کهولی گونده و جنین زاگانی گله سرچونه بیت؟ آ اړ بنت ټک جم کننت و مان کوچه و بازارا دست پیش کرته، شه هر کس سوال بکننت تا که نماشا لنکه و دپاری نانی په وت بریر بکننت.

ای کهولی کسانتر به چوتین راها برتگه بنت و به پساتا کشاینتگه بنت و شه آوان په مخدرین چیزانی غچاغی و بها کنگ، پل و لټ و دگه ویلین کاران کټ گرنټ یا که اندامیش به دگه نادرهانی سرا که ضرورت دارنت بها کننت، جنگ و چرپ، پل و کار جاهانا دالیننت، دُرا جا و مکتبانا بیران کننت، بندو جو هانا دم دینت، پمیشا سالی تها یک روچی که سپتامبری ۲۱ می روچ انت، به کابل به ای ناما که (وطن په سولا اړ انت، اما سوله لوتین) ټو و مزین مچی جوړه بیت و په سول و آرامی پیدگ و کټی باروا هبر دانگه بیت سولی روچ تانکا به افغانستان نه، بلکین به مچین جهانا دودگیتگه بیت، به چنتی سالابه امی وطن بازین بُنیادی کُشتگ بوت، بازینی دگه ټپی و عیبی بوتنت، بازین نازاکین گوندهین زاگ شه وتی پس و ماسانی پر مهرین سایگا بی کوت و بار بوتنت، مکتبانی ماری گون بم و پشنگان دالینتگ بوتنت و امی وطن شه ترخی و دیما روگی کاروانا پش کټ.

اما په سول و امنین جاورو حالتی باز سک اړ ان. سول و آرامی نه تانکا په اما اهمیت کرز انت، بلکین مچین آدمیزات سول و امنی واهگ و ارمانا انت. پمیشا سپتامبری ۲۱ می روچ شه ملل متحدی سازمانی نیمگا سولی روچ جار بوتگیت.

معلمی تچ و تاک:

- * واندگانی گسویین کارا بچاریت، سوگه وراهشونی بکنت.
- * دیما شه سبخی بنا بوتنا په واندگانی پکری نرینک کرتنا، شه آوان سکین دیو کین جستانا که به سبخی برزگا نمشته انت سوج بکنت.
- * سبخوا په برزین توارې په واندگان بوانیت.
- * نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیما نمشته بکنت.

* کسانين مطلبی په واند گاني اوشکتنا بگشیت، مطلبی باروا شه آوان جست بکنت که شه بربگشت، گلسرا شه سئ واند گا بلوټیت چیزیکه دیما شه جست اوشکتنت په رون شه بر په برزین تواري بگشت.

واند گانی تچ وټاک:

- دو واندگ سبځا په رون په برزین تواري بوانیت.
- واندگ سئ بار بنت و گون وت په سولئ باروا هبربدینت.
- شه هرباري یک واندگي په رون چیزیکه شه وتي همراکان په سولي باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- واندگ هما مطلبی باروا جستنا پسو بدینت که شه وتي معلما اوشکتنت، رندا سئ واندگ مطلبی که معلم په آوان گشته شه بر په برزین تواري بگشت.

شه وت کرن:

- عزتمندین معلم په واند گاني شه وت کرتنا که بارین سبځی مانا په شري زانتگنت اگه نه شه آوان جست بکنت.
- سول په واندگان چه پایدگ وکټي داریت؟
 - اگه سول مه بیت چونه بیت؟
- په واند گانی نمشته کرتنا په سئ واند گا شه سبځی تها سئ جمله بگشیت که به تختی دیما بکنت.

گسویین کار:

واندگ اي سبځی اولي بارا به وتي کتابچهان بلکنت و شه برکننت.

انترنت

مخسد:

- وانندگ سبځا بواننت و بلکنټ.
- سکین ګالانی مانا بزانت.
- شه انترنټی کدرا سی بنت.
- به کمپیوتر و انترنټی کار مرز کنگا خوبگرنټ.

جست:

- انترنت گجاین لوزو گالی انت؟
- به افغانستان شه انترنټا کار گرگ کدی بنا بوت؟
- به افغانستان انترنټی رابطه شه چیی راها بریره بیت؟
- انترنټی زانگ په اما چه پیدگ و کټی داریت؟

انترنت انگریزین گالی انت و مانای (دُر این جهانی دام) انت و مچین جهانی کمپیوتر گون آیی گرین و ارتگنت مگه مچی بی واوندانت.
اګه همی ټوهین جهانی یک دمگی مردم، گون انترنټا لچتګ بنت، گون وتی دوستان به ای جهانی هر دمگی که بنت ګپ و ګال کرتګه کننت.

انترنت، سرپد بوهگ و مالوماتی دُرسټین جهانئ انت، درگتی که کسی تهی پترت کاسی وټ کُډیه کنت و وتی وش و پسندین چیزانا، دسټا کاریت.

انترنت به ۱۹۶۹ سالاکون امریکای دفاعی شعبه‌ی کمپیوترانی، یکی گون آدگرا و رنداگون دگه دپترانی کمپیوترانی لچینگا ودی بوت، به انترنتا ته انون، بازین پروگرام جوړ بوتگیت و انگته جوړ بوهان انت که مچانی مسترین چمگ، انترنتی ایمیل (گروکین پوست) او شمار بیت، انترنت هر روج وتی ترخی و دیما روگئی راها نوک نوکین چیز وډیه کنت.

چنت سال پیسرا به انترنتا، تانکا کولو و پیگام دیم داتگه بوت، مگه نون تیفون، تلویزیون، رادیو و هرچیز به دیمئی کیت، مروچی گشگه کنن که انترنت بین المللین سیستمی نام انت که جهانئ مچین کمپیوترانا یکی گون آدگرا لچینیت.

انترنتی کټ تانکا تیفون کنگ، تلویزیونی چارگ و رادیوئی او شکینگ نه انت بلکین شه آیی راها سوداگری همه بیت و زری دیم دیگ شه دنیای یک نیمگی به دگه نیمگی آهم به بازکمین وهدی بیت، گون وتی دوستی گپ و هبر کرتگ و جندی هم دیستگه کنن، آیی اماره هم گندیت، همی وړا گون انترنتا شه دنیای حال و احوالا باز زوتی سی بوتگه کنن.

مروچی به افغانستانا، ای جوړ کرتگین ماه انت که انترنتین رابطا وډیه کننت، انترنتی کمپنی بُرزگا جوړ کرتگین ماه اوشتا ریتنگنت که مزین سرډگاری را پوشگی چیرا دارنت. سوجی ودی بیت که به افغانستانا انترنتین رابطه چون گون جهاننا سکه بیت؟

انترنتین بنجاهی که مان ولسوالیا انت گون ولایتی انترنتی بنجاه و ولایتی انترنتی بنجاه گون کابلی انترنتی بنجاه و کابلی انترنتی بنجاه گون بُرزگی جوړ کرتگین ماهان لچتگیت وای جوړ کرتگین ماه گون دنیای مُلک و وطنان رابطه اش جوړ انت په آسانی اما گون وتی دوستان رابطه گپتگه کنن، اما شه هر جای گون ستلایتی انتنی توانن که به انترنتا بلچن که ای آسانی په تیلفونا نه انت، اگه به یک هندی تیلفونی آنتنی مه بیت، خطه نه دنت و رابطه جوړه نه بیت.

سروارا که انترنت به امریکا ودی بوت، تانکا چار کمپیوترا لچینت مگه مروچی گون انترنتا دُرسټین جهان گون وټ لچتگیت.

به امی عزیزین وطن افغانستان ۱۳۸۱ سالا انترنت کارا بناکرت و مروچی به ۳۴ ولایت و لهتین ولسوالیا انترنتی امکان ودي بوتگیت.

بوتگه کنت گون انترنتا مردم بیدی ایشی که په وتی دوست و همراکی کولوی دیم بدنت یا پسوی بدنت، گپ و هبربکنت، حال بوانیت و په یک چیزی پټ وپول هم بکنت یا وانندگی وتی آگسویین کارا که معلم آیرا داتگیت گون انترنتی کمکا تسربرسینیت.

مروچی گشت که دنیا چو یک الکی انت. یا نی زوتی مردم شه هر چیزی که مان دنیا ها دپ وارت، سهیه بیت، هر نیمگی فوتو، کولو و پروگرام، کمین وهدی گون کمین خرچی دیم داتگه کنت.

انترنتی زانگ، مردما به تاجری و سوداگری کاران باز کمک کنت، شما بچارت، چنت وهده دیما اگه شما چنت کیشکی خطی بلکتینیت وبه دورین ملکی په وتی دوستی دیم بداتنیت، بازین زری بایدنت ټکس بداتینیت و چنت وخت رندا شمی دوستی دستا کپت، مگه مروچی شه انترنتی راهاگون باز کمین خرچی کمین وهدی هر جا که بلوتی رسینی. میلادی ۲۰۰۰می سالا کاسی ۳۰۰ ملیون مردما شه انترنتا کټ گپت و به امی وطن افغانستان کسی نه ات و اگه ات هم لهتین مردم کاسی دستی پنجلکان ات که به انترنتا دسترسی داشت، مگه مروچی به امی وطنی دور دستان هم مردم شه آیی کټ گرت.

معلمی تچ وټاک:

- * وانندگانې گسویین کارانا بچاریت و سوگه و راهشونه کنت.
- * په وانندگانې پکړی نړینک کرتنا دیما شه سبڅا شه آوان لهتین جستنا که به سبڅی برزگا آتگنت سوچه کنت.
- * په وانندگان کسانین مطلبی گشیت و شه آوان لوتیت په شري بشکننت، جستاني پسوا بگشت، گلسرا سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جستنا اوشکته شه بر په برزین توارې بگشیت.

واندگانی تچ و تاک:

- سبځا بشکنت و نوکین گالانا گون مانایش شه تخته به وتي کتابچهان بلکنت.
- دو وانندگ په رون سبځا په برزین توارې بوانیت.
- وانندگ سئ بار بنت و گون وت په انترنتی باروا هبر بدینت، شه هرباري یک وانندگي چیزیکه به وتي بارا په انترنتی باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- هما مطلبی بارواجستانا پسو بدینت که معلم په آوان گشتگیت.
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته شه بربگشیت.

شه وت کرتن:

- عزتمندین معلم په وانندگانی شه وت کرتنا که بارین سبځا په شري زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.
- کئ انترنتی پایدگ و کتانی باروا هبر دانگه کنت؟
 - بارین شه انترنتا تاجر و سوداگر هم کار گپتگه کنت؟
- همي راز په وانندگانی لکنتی گهבודیا په سئ وانندگان یک یک جمله شیت که به تختی دیما نمشته بکنت وبوانت.

گسویین کار:

په ایشي که وانندگ شه انترنتا چون پایدگ و کتپه گرت مطلبی نمشته کنت که شه چار کشکا کم مه بیت.

نام و آیی ډول

• **مخسده:** واندېک بزانت که نام چيوا شنت .

• نامی ډولانا بزانت.

جست:

۱- نام چيوا گشت؟

۲- نام چنت ډول انت؟

نام هما گال انت که گون آيي مردم، حيوان و چيزي نام گپت و درگیتکه بیت، چو:

۱- مرد، جن، ماس، پس، براس، گهار، بېرگ، هاني، مرید و دگه.

۲- اشتر، مرگ، مورینک، گوک، کرگوشک، مار.

۳- گس، کدوگ.

نامی ډول:

نام شه چار چیزئ دېما بار کرتگه بنت :

۱- شه جنسی دېما.

۲- شه اشماری دېما.

۳- شه جوړ بوگی دېما.

۴- شه ماناي دېما.

نام شه جنسي دېما دو ډولا انت.

نرین، چو: مرد(مردین زاگ) بچک، نریان

مادگین، چو: جن(جنین زاگ) جنک، مادیان

به بلوچي زوانا نرین و مادگین شه ناماني دېما انچو زانتگه بنت، چو:

نرین گورگ، نرین پس، مادگین گوک، مادگین شنک و دگه

همي وڍا گون خاصين نامان، مُرگ ومالاني جنس توپيره بيت، چو:
 پس: پلاٽ، ايبور، گرانڊ، گٽور
 بُز: تُروشڪ، پاچن، گناچ، بُز
 اُشتر: ليڙه، لوڪ، ڍاچي.
 گوڪ: لمش، نوچ، ڪاريگر، گستر
 مُرگ: ڪروس، ماده مرگ، نوڪڪ (نوچڪ).
 هر: لاگ، تايي.

معلمي تڄ وٽاگ:

* وانندگاني گسوين ڪاري سروسوجا بگيت، آوانا سوگه وراهشوني بڪنت.
 * په وانندگاني پڪري نزاورتنا ديما شه سبخي بنا بوتنا شه آوان هما جستانا سوج
 بڪنت كه به سبخي برزگا آتگنت.
 * سبخا په برزين تواري په آوان بوانيت.
 * سبخي نوڪين گالانا گون آواني مانا به تختي ديما نمشته بڪنت.
 * ڪسانين مطلبي په وانندگان بگشيت وشه آوان جست بڪنت، رندا شه سي
 وانندگان بلوتيت كه په رون چيزيڪه ديما شه جستان اوشكتگنت په برزين تواري
 بگشت.

وانندگاني تڄ وٽاگ:

- سبخا بشڪنت و نوڪين گالانا گون مانايش شه تختي ديما به ڪتابجهان بلڪنت.
 - دو وانندگ په رون اي سبخا په برزين تواري بوانيت.
 - شه هرباري يڪ وانندگي چيزيڪه په نام و آيي ڍولاني باروا اشڪته په دگران بگشيت.
 - وانندگ اوشكتگين مطلبي باروا جستاني پسوا بگشت.
 - سي وانندگ په رون چيزيڪه ديماشه جستان اوشڪته په برزين تواري بگشيت.

شه وټ کنگ:

عزتمدين معلم په ايشي که مالوم بکنت که وانندگ سبڅا په شري زرتگنت اگه نه
شه آوان جست کنت که:

- به بلوچي زوانا نرين و مادگين شه ناماني ديما چون زانتگه بيت؟

- نام شه جنسئ ديما چنت وړا انت؟

همي راز کسانين مطلبي په وانندگاني نمشته کرتنا گشتگ بيت که آواني نمشته
کرتني وس وواک روش بيت.

گسويين کار:

ای سبڅا به وتي کتابچهان بلکت وشه برکنت.

شهتئ گودر

مخسد:

- واندگ سبځا بواننت.
- سکين گالانی مانا بزانت.
- سبځی مانا گشتگ بکننت.
- شهتئ گودرا درست کننت و ساتنی بزانت.

جُست:

۱. چنت رازی گودرا درسته کننت؟
۲. شهتئ گودر چه پیدگ و کتی دارنت؟
۳. شهتئ گودر چونین نظمې دارنت؟
۴. به شهتئ گودرئ کهولئ تها چنت رازی گودر دیستگه بیت؟
۵. شمی هلکا کسی شهتئ گودره ساتیت؟

گودر بالدارین جانداري انت، بازسک تلوسیت و په وت خوت و ورگی مچه کننت گودر چنتی ډول انت، یک رندیش توانت که گوک گودر شنتش و آسهورانت وزر دین کشک وتی میان سرینا دارنت، ایش اگه شهتئ گودر که تر می نز کارنت گیریش بیاینت گرننت و وتی جلا برنت و اودناورنتش، ای گودر مردما نکه جننت و په وت کونډ سندننت، آ وتی نیپا دا دیوالانی تها یا که ډگاری تها در ه گیجننت، ایش اگه گون دگه زندگ جانی نکي کپنتت، سندننتش، ایشانی نیش به

دمیش و جور که به دمیش انت شه هم نیشی راها چو سوچنی جای را که بچژیننت به زندگ جانی
تها پتر یننت.

دگه رندیش کسان انت و کار کنوک و زحمتکش که شهتی گودر شه همیشانی ډولا یکی انت.
شهوئی گودر دایم و په باز ترندی هر نیمگی گردوک انت، پهل و چمندانا پتوک انت، هر هندی
که پهلې بگندنت و بزانت که تیرمی داریت و وشین بوی و اوندانت بس سری جُکنت و شیر گیش
یا تیر میش چوشت و برنت مان و تی جلی تها ریچنت.

شهوئی گودر شه نیوگانی تیرمیان هم نزه کارنت مگه و ترا پاک ساتنت و لئار نکنت، اگه گجام
گودری و ترا پاک مه ساتیت پادگی یا بانزلی کچت بیت، درگتی که وتی نیپادا بیرگردیت، پیره دار
آیرا ازم نه دنت که کندویی تها پتریت، ای گودر خاصین نظمی دارنت، ایشانی نیاما گسئی کار بار
و چانپ انت، یک گروپی سرمچارانت، دگه گروپی گسئی کارا نا کننت و ملکه به سریش چاره
وارت و شه کارانش چاری گریه کنت.

هوا که باز سرد بیت یا که باز گرم، اولسرا دره نه بنت
و دوهمی رونا یانی گرمین و هده مچی بید ملکه و پیره
داران دره بنت و جلی دپا کولتو بنت. زمستانی رو چا
که گرما شه هشت درجه برزتر بروت دره بنت و کاسی
۲۰ کیلومترا دور شه وتی جلا په تر میاگر دنت. شهوئی
گودر جکانی پلانا که تیرمی باز دارنت دوست دارنت.

شهوئی گودر شه پلی که تیر میش تهل انت یا گندگین
بو دار انت جینت و و ترا دور کشت شه ایشی زانتگه بیت که آگندگین بوا وش نه دارنت. شهوئی
گودر تیرمی که په وت پسان کنت هما پیرا په ته هم پیروزو داریت یا نی انچو نه انت که جوانین و
بودین بی غیشین تیر میا نا په وت چیر بدنت و بدلینانا په دگران بلیت.

ایش په مشما مزین مالوماتی انت، نشانه دنت که ای کسانین جاندار که اما آیرا شهوئی گودر ه شن به
وتی زندگیا، جوانین نظمی و اوند انت. ناهودگ و ولین تچ و تاگی نه دارنت که شه آیی گندگین
آسر ونیجی مانیت بلکین به مچین باران په دلگوش چارنت.

شهوئی گودر اقتصادین مزین کتی دارنت، خرجش کم انت و کتیش باز و رودینگش هم آسان
انت، پکت آهن و لئین صندوقی کار دارنت و په جلی جوړ کنگا نیما دوکمی موم، گودرانی
کهولانی گیشینگ هم سکین و ټوپین کاری نه انت، صندوقی تها جلانا گیش کننت و سالی تها
یک وار کهولا نیمگ کرته و جلانا دو صندوقی تها کلنت یا نی یک صندوقی را دو صندوق
جوړه کننت آصندوقی که ملکه داشتگ مه بیت دگه شه وتی نیاما یکی را گچین کرته، ملکه جوړ
کننت، ملکه شه دگه گودران مسترانت و تانکا همی ملکه انت که آمورگ دنت که باز چوکو بو ته

ورندا شه ټو بوهگا گودر بنت، ودهه که جل شه تیرمیا پر بوتنت گودرانی رودینوک آوانا گون دستگاها شه جلائی تها کشت و پدا شه هورک کنگا پدوارگ به جاگه کلنت و مچ کرتگین تیر میانا ساپ کنت و گدان ورنه یا بها کنت و په گودرانی زمستانی خر جا بوره تهی ریچنت،

پرچی که گودر تانکا وشي ورنه و بس.

ایشا باید انت مه شموشن که شهتی گودر دیر ودهه انت که شه بنیاد مانی نیمگا درست بوتگنت و شهتی مزگ و خوند و کتا شریا زاننت، چنت وخت پیسراشه مصری فرعونئ گورئ تها شهت و دی بوت که ته انون هم ای شهتی رنگ و تام بدل نبوت.

به عربین ملکان هم دیم شه اسلاما شهتی گودر ساتگ و رود ینتگه بوت و اسلام هم سوگه

کرته که شه گودری وشین شربتا په علاج ودرمان کنگا کټ بزورت، ای گودر چو بنیادمانیا کهول دارنت و شهتی گودرئ کهولئ تها سئ تبکه یا سئ وړی گودر دیستگه بیت.

۱- ملکه، یک دانگ.

۲- نرین گودر - ۱۰۰ تا ۱۰۰۰ دانگ.

۳- کارگر که شه هزارا گپته تا چنت هزارا اشمارش رسیت.

اولی مادگینی، سومی هم نرینک مادگانا، پرچی که آگون مادگا لوړنه بنت، گودر نرینک ۱۵۰ ملیون سال دیمترا ودی بوتگیت که سرا هر گجامی تانکا ات و په وت جتاین جلی داشت.

شهتی گودر چنتی ډول انت، وتی کندوی تها په وتی براس و گهاران شهت کلنت، شهتی گودر ۳ چم داریت همی وړا انتنی داریت که گون آیی مدتا دگرانا په جا کاریت، تچکین سنتی داریت که گون آیی شه پلانی تها شهت نزه کاریت و کندویی تها برته هورک کنت.

شهتی گودر ۴ بال داریت و شش پاد، نرین گودر کمی شه کاریان ډک ترانت، ای گودرئ سریا دو ډک انت که شه آوان آپی چو شیریا دره جنت. گودرئ پلوی چیرا ۴ چیت ډک انت که شه آوان ۳ چیت موم جوړ کنت، همی وړا به گودرئ پلوا چنت چیت ډک دگرانن که گون آوانی کمکا گودر بوا زانت، پلوی چیرا ۳ چیت ډک که چوکیسگی انت په وتی جلان داریت که تهی انت و روتنکی جاگه انت.

کارین گودر کمی شه شهتی نرین گودرا کستر انت. مان هندوستانا شهتی انچین گودری وديه بیت که مزن انت ووتی جلا زولانی تها جوړه کنت و دایم لږو بار دارنت و وتی جلا به درختانی شاخلوک و باشلوکانی چیرا بندنت.

شهتی گودرانا به شاران به کندوانی تها رودینت که زوت ټو بنت، جوان بو کرتگ بکننت، شهت دارین پلانا شریا پجا بیارنت، ناڈرایی دیما بسگنت و چوکو باز بدینت. شهتی گودر چنت ډول دارنت که ایتالیایی، قفقازی، هندی و وسطی اروپای شهتی گودر جهان ډاه انت و نام و تواریش برزانت.

شهتی گودر لولوک جنت، کیتگ جنت و یک وړی کرم هم انت که مومانس وارت. بنیادم که شهتی گودرئ کټ و پایدگا دیستنت، چن و لانچ کرتنت که آوانا هیلو بکننت، پمیشا په آوان کندو جوړ کرتنت تا که شه آوان شرین کټ و پایدگی بگرتنت، نون په شهتی در کنگ و ساپ کنگا، نوکین دیما شتگین گران کیمتین ماشین جوړ کرتگنت. به امی وطن گودرانی رودینوک، سالی تها چنت جاگه آوانا لډو باره دینت. لوارا که هوا گرم انت، پل و ترمیی بتگ کمتر انت، آوانا به سردین جاگها برنت، همودا که پل بازانت. مخسد شه ای کارا دو چیز انت یکی ایش که بازین گرمی سریش ناوړین اثری نه کنت، دوهم ایش که شهت و تیرمیی گیشتر نزکارنت و زمستانا به گرمین جاگهان برنتش تا که شه سردیا پا زاب مه بنت و هم شه روچی نیمگا که هوا گرم بیت ډنا پر کرته و په وت شهت و تیرمی نز آرننت تا که خرچش کمتر بیت.

معلمی تج و تاک:

- * واندگانی گسویین کارا بچاریت، سوگه وراهشونی بکنت، شه لهتین واندگا نام و آیی ډولانا سوج بکنت که مالوم بیت که سبخاشه بر کرتگنت اگه نه.
- * په تیاریی گرگ و واندگانی پکړئ نز آورتنا دیماشه سبخا شه آوان سکین دیو کین جستانا که به سبخی برزگا آتگنت سوج بکنت.
- * سبخا په برزین توارې بوانیت.
- * نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیما نمشته بکنت.
- * کسانین مطلبی په واندگانی اوشکتنا بگشیت، شه آوان ای مطلبی باروا جست بکنت و شه سی واندگا بلوټیت که چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت په رون شه بر په برزین توارې بگشت.

واندگانی تچ و تاک:

- دو واندگ په رون اي سبڅا په برزين تواري بوانيت.
- واندگ سئ بار بنت وگون وت په شهتئ گودرئ باروا هبر بدينت.
- شه هر باري يک واندگي چيزيکه په شهتئ گودرئ باروا اوشکته په دگران بگشيت.
- واندگ هما مطلباً که معلم په آوان گشته په شري اوشکتگت، سوجاني جوابا بدينت وسئ واندگ په رون چيزيکه ديما شه جستان اوشکته په برزين تواري بگشيت.

شه وت کنگ:

عزتمدين معلم په ايشي که شه وت بکنت که واندگ سبڅا په شري هيل زرتگت اگه نه شه آوان لهتين جسته کنت، جستاني پسوا کوشکنت و به پسوي پوره کنگاگون واندگان مدته کنت.

گسويين کار:

په شهتئ گودرئ پايدگ و کتئ باروا نبشتانکي که شه پنچ کشکا کم مه بيت بلکت.

مالانی پیدگ

مخسد:

- وانندگ سبڃا بواننت.
- سکین گالانی مانا بزانت.
- سبڃی مانا گشتگ کنت.
- گسویین مالی پیدگ وکتا بزانت.

جست:

۱. گسویین مال گجام انت؟
۲. گسویین چنت مالی ناما گپتگه کنت؟
۳. گسویین مالانی ساتتنی پیدگ و کت چي انت؟
۴. آوهدان که انگته مال و حیوان هیل نه بوتنت شه آوان چون کت گپتگه بوت؟

بنیادم هزاران سال دیما، یانی وهده که مال و حیوان انگته هیلو نبوته تنت، گون آوان سرو کار داشتنت و آوانا شکاره کرتنت و گوشتیش وارتننت و شه پوستیش کت گپتننت، هر

چنکس که و ترا گون مدنیتا نرینک کرته و کشارگریا بنا کرتنت به پهنا دئی په حیوانانی هیل دیگا هم چن ولانچ کرتنت تا که سویین بوتنت.
نون مردم مُرگانا چو:

آپی مرگ، بت، اوروسی و گسویین مرگانا گسی دپارودیننت.
آییکه وس وواکی کشیت، دور تر شه لوگا مزین فارم جوړ کنت و آوانی گوشت و
آمورگا بها کنت، خاص گسویین مرگی رودینگ و ساتن داب انت، مروچی کم انت
چشین گسی و خاص مان الک و دیهان که چنت دانگ مرگ په وت مه ساتیت که
آوانی لاپ شه گسی ریچوکان هم سیره بیت.

رندا شه مرگا، گسی دپا گیشتر مرین
بزوگوک دیستگه بیت و بید شه آوان په
وتی سواری و باری برگا، اسپ، حر و غاتره
ساتنت.

اشتر پدا شه پسا گیشتر رودیتگه بیت، مردم
بگ دارنت و په آوانی ساتن و چاری
گرگا بگجت گرت، اشتر گیابانی مال انت،
اشتر دیر آپ وارت و بی آپی دیما سگیت، اشتر آنکس نه دوشنت تانکا په وتی ورگا و
خاص آکسی شه اشتری شیرا گیشتر کته گیت که په علاج ودرمانا اړ بیت، گیشتر شه
اشتری گوشت و پشما کته گرت.

بیدی ایشان گیابانین مال چو: آهو، کوهیین پس و بز به افغانستانی برزین کوهستگین
جاگه و هندان باز انت، که باید انت په آوانی په شرین جل و جاه بوتن و ساتنا اما
مچین کوشست و تلواسگ بکنن، که په شری

ساتنگ بنت و اشمارش گیش بیت. به وطنی
آپسرین سیم و دمگ و اشکن و نیزاران راز
رازئی بالی مرگ چو: آپین بت لگو،
کمو، چور، سبز گردن و دگه باز انت که
آوانی ساتن هم باز کټوک انت.

گسئ دپا مالئ ساتن چنتی کټ داریت و کهولی پیه و هستیا برزه بارت شه مالئ گوشت، شیر، روغن، پشم و موداکټ گیتکه بیت، مرگئ گوشت، آمورگ و پر مردمی دردا ورنټ و شه آوان باز کټ گیتکه بیت .

ناکو گاجیان جوانین شیرین پس داریت، پسی سالی تها دو وار زنک کننت، دوگشت بهار وتیر ماها. آوانی پشمانا چنت، بانوکی پشمانا ریسیت، رنگ کننت، تونی ایره کننت و

چیر گیج و تکی گوپیت و هم بیر دوک و لیپ و چیر سری جوړ کننت، پسانا دو شنت، تاجگ و بستگی ورنټ، روگینی گرنټ و اروټ هم کننت. بید ایشی شه مالانی گوشتا هم باز ورنټ. مالدار سالی تها لهتیش کشت، ونډیه کننت و وت هم ورنټ، لهتیش باه کننت ووتی زندئ دکه اړو ضرورتا نا پوره کننت.

بهارا به مارگوی پټا بالابنت، پرچی که گون اورانی گوارگا، پټ سبز و شا بید بیت. لوارا وټرا به آپسرا نزنیک کننت یا نی رودانی دامون و اشکینی کرو دامونا وتی گیدانا جکه کننت که مالانی دوار، آپسر و چرگجاه گون وت نزنیک انت.

هلکئ نندوک گوک هم دارنت که په آوان گوک چارین گرنټ، گوک چارین تارینسرا گوکانا نز آورتگ و په چراگا دور دستا بارت و بیگاهی پداهلکا کاریتش وهر گوکی سراماهی تها وتی مُزا گیت.

په ایشی که امئ هموطن په شری مال ساتنگ بکننت شه دولتی نیمگا به کشارگری کارانی پانادا به مالداري و مالانی جوانین ساتنا هم په شری دلگوش بوته و په مالداریی ود و دیما روگا هم کټوکین گام گیج تسر بوته و بینت و به وطنئ گیشترکی ولایتان په مالانی په

شرین ساتن و نا درایانی علاج کرتنا دپتر جوړ بوته که باز کټوکین تچ و تاگانا تسره کننت.

ایش پد درا انت که نه تانکا شه مالانی گوشت، پشم و مودا پایدگ زورنت، بلکین شه آوانی امبارا هم مزین پایدگی زرتکه بیت. هما ډگاری که هر ساله کش بوتنه و سک بیت، په نرم کنگ و غچاغ کنگی مالی امبار دینت، خاص سبست، پیماز، تماک و جواکه زوت برتگ بیت.

اگه مالداري گیشتر بیت، مردم آوانی دُرایی و علاجی سرا گیش تر دلگوش بنت، په آوان دُرَاجا و کلینیک هله کنت و نادُرایی و هده په علاج کنگا همو دا برنت، گهترین برو کتی شه آوان به دستا کیت. مال اگه علاج میت دگه بازین نادُرایی که حیوان و انسانی یگجا انت، زوتی مردما گیت و بازش کشوک هم انت چو: هُوکانی کولگ، مُرگانی کولگ و دگه.

شه ایشی که مردم مالداریا گیش کنان انت، آوانی زاتی بد لاینگی پکرا هم انت، کوشست دارنت که تومیش گهتر و گهتر بکننت، چیدگی پیمما گشتگه کنن که انچین پس و بُزانت که پشم و مودش بازانت، سالی تها دوچین دینت و گنجش هم کم انت یا که انچین مال است که زوتی رودیت و گوشتی بازانت و یا که دگه وړی که شیر و آپی گیشتر انت، یا که دگه نیمونگی زنک و بر زوت زوت و هر واری چوچگش بازانت. به امی عزیزین وطن، نون ماهی رودینگ هم رواج و دی کرتگیت که کُرم سندنند و تچو کین آباتهی راه دینت ساتنت و شه گوشتیش کچه گرنه.

معلمی تچ و تاک:

* په وانندگان پکری نز آورتنا دیما شه سبخا شه آوان لهتین جستانا که به سبخی برزگا آتگنت سوج بکنت.

* سبخا په برزین توارې بوانیت.

* نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیما نمشته بکنت.

* کسانین مطلبی په وانندگان اوشکتنا بگشیت، شه آوان ای مطلبی باروا سوج بکنت و شه سئ وانندا بلوئیت که په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت په برزین توارې بگشت.

واندگانی تچ و تاگ:

- سبځا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تخته به وتي کتابچها بلکنت.
- دو واندگ په رون اي سبځا په برزین توارې بوانیت.
- واندگ سئ بار بنت و گون وت په گسویین مالاني باروا هبر بدینت.
- شه هرباري یک واندگي چیزیکه په گسویین مالاني باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- واندگ هما مطلبه که معلم صاحب په آوان گشته په شري اوشکیتگنت، جستاني پسوا بدینت.
- سئ واندگ چیزیکه دیما شه جستان اوشکته شه بر په برزین توارې بگشیت.

شه وت کنگ:

- عزتمندین معلم په واندگاني شه وت کرتنا که بارین سبځا په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت که:
- کئ گسویین مالاني پایدگ و کتئ باروا هبر داتگه کنت؟
 - گجام یکین شه شما گون گسویین مالاني ساتنا دلچسپي داریت؟
- همي راز لهتین جمله شیت که بلکنت و لکتئ مهارتا پرواک بکننت.

گسویین کار:

په گسویین مالاني پایدگ و کتئ باروا نمشتانکي بلکت که شه پنچ کشکا کستر مه بیت.

ماس

مخسد:

- وانندگ سبځا بواننت.
- سکين گالانى مانا بزانت.
- سبځى مانا به وتى زوانا گشتگ بکننت.
- ماسى کدرا بزانت.

جست:

۱. آ که امى سرا باز حک داريت و کدرى بازانت کى انت؟
۲. خداوند(ج) ماسا چنکس کدرى واوند کرته؟
۳. به زندا اولى معلم کى انت؟
۴. کى زاگا راه روگا هيله دنت؟

يکى شه باز کيمتين دانگان که بى درورانت، ماس انت، خداوند(ج) آيرا ودى کرت تا که بنيادمانى نيرگ مان جهاننا مانيت و شه دگه سونى زاگاناگون وطنپالبي جذبگ و جوش برودينيت که آوان گون اى جذبگ و مارشتا توبنت که په ماسين وطننا وترا ندر کرته و په ملکى ديمرى وديمپا نيا ژند نه بوهگين گام چست بکننت.

ماس شپ و نيم نداريت، هر و هده که زاگ بگريت، واب بيت اگه آگاه، ژند بيت اگه آسودگ، ذرايت يا که ناذرا، سير بيت يا که گشنگ، کسانين زاگا په باز دلگوش و دلسوچى ساتيت و سرو پاسرى گيت.

اځه ماس هرچونين كاري به ديما داشتگ بيت و هرچون دست گټ و مشكول بيت نه لوتيت و پيرزو و رواداري نه داريت كه آبي اولاد گون سكي و پازايا ديم په ديم بيت. پميشا خداوند(ج) ماسا راكدر كرتنه و جنتي كلييا دستي داتگيت و اځه ماس زاگا بهيل مه كنت آبي ديما جنتي در بستگيت.

ماس په وتي زاگا نازينك و هالو و جي و جان شيت و وش وش آيرا هبر داتن و راه شوتنا هيله دنت. ماس وتي پُسگي باز نزيكين غمخور و اولي معلم انت، آيرا ساتيت شيره دنت، رودينيت، وگون بازچيزان موتگ و مزنه كنت .

ماس زاگا كه روگاهيل نه انت، دستيه گيت و كرار كرار، گون آبي پادوك پادوك ديمايه روت، زاگ كه ناسرپدانت اځه آچشي نزينكا روت، ماس شه ترسا كه مه سوچيت، سري كوكاره كنت پدوي بي ووترا زوتي آيا رسينيت و شه آچا دوريه كنت يا كه اځه كورچاهي نزينكا بروت به جيك ووترا آيا رسينيت وشه خطرا ركايينتي.

ماس وتي چم روكا كه آبي زاگ بيت، سك دوست داريت، شپا كمتره و سپيت و چراگي روشنيا شه يك سوني آيرا جونته دنت و شه دگه نيمگي په آبي شير وانيت و پچه دوچيت و جامگي زنچك و استونكي دپ و جامگي كثر و شلواي دپي جوانين پل پرينته و جوان پيل و پاليه كنت. اځه زاگ نادرا يا كمپروي ناساز بوت، دستي چنت رازي حكيمي په آبي كنت، داکتر و دواي پكرئ بيت.

معلمي تج وناگ:

* وانندگاني گسوين كارا چاريت، آوانا سوگه و راهشونه كنت.

* په وانندگاني پكرئ نزاورتنا شه آوان سكين ديوکين جستانا كه به سبخي برزگا آتگنت سوچه كنت.

* سبخا په برزين تواروي وانيت.

* نوکين گالانا گون مانايش به تختي ديما نمشته كنت.

* په وانندگاني اوشكتنا كسانين مطلبي شيت، اي مطلبي باروا شه آوان جسته كنت، شه سي وانندگان لوتيت كه چيزيكه ديما شه جستان اوشكتگنت يكواردگه شه بر په برزين تواروي بگشت.

واندگانی تچ وتاک:

- سبځا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختها به وتي کتابچهان بلکنت.
- دو وانندگ په رون اي سبځا په برزین توارې بوانیت.
- وانندگ سئ بار بنت و گون وت په ماسئ باروا هبر بدینت.
- شه هرباري یک وانندگي چیزیکه په ماسئ باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- وانندگ که مطلبه شه وتي معلما په شري اوشکتگنت، جستاني پسوا بدینت.
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته یکوار دگه شه بر په برزین توارې بگشیت.

شه وت کنگ:

- عزتمندین معلم په وانندگاني شه وت کرتنا که سبځا په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.
- کئ په ماسئ کدرئ باروا هبر داتگه کنت؟
 - اگه ماس وتي زاگا بهیل مه کنت چونه بیت؟
 - همي راز په وانندگاني لکتنئ واکئ گیش کنگا په آوان لهتین جمله شیت.

گسویین کار:

په ماسئ کدرئ باروا کسانین نمشتانکي بلکیت که شه پنچ کشکا کستر مه بیت.

ضمير و آي ڊول

مخسد:

- وانندگ ضمير و آي ڊولانا بزاننت.
- وانندگ به جملان ضميرانا ودي ڪرنگ بڪنت.
- وانندگ ضميرئ حالتانا درست ڪنت.

جست:

- ۱- ضمير چيوا شنت؟
- ۲- ضمير چنت ڊول داريت؟
- ۳- ضميرئ حالت چنت انت؟

ضمير هما گال انت که نامئ جاگها آورتگه بيت و شه نامئ پدوارگين گشگا ديمگيريه ڪنت.

چو: بيرگ آت. آ منا گشت که باندا شارا روت، ادا "آ"

ضمير انت که بيرگي نامئ جاگها آتگيت.

آدگه ضمير ايش انت:

مفرد: من، ته، آ، منا، ترا، آيرا، مني، تي، آيي.

جمع: اما، شما، آ يا آوان، امارا، شمارا، آوانا، امئ، شمئ، آواني.

چيدگ ودرور:

مني دل شه تي هبرا بازوش بوت، شه تي اي هبرا مني دل باگ باگه بيت، مروچي

که شما گون من اي مدتا ڪرت چيزي که شه مني وسابيت ڪنين. که ادنا مني، شمئ

شما، تي و امئ ضمير انت.

ضميرئ حالت:

- په ايشي که ضميرنامئ جاگها کايڼت، دگه هما نامئ حالتا گرت. چو: فاعل يا کنوکين حالت، مفعولين حالت، مضاف اليه ين حالت:
- ۱- کنوکين حالت: من، ته، شما، آ، آوان.
 - ۲- مفعولين حالت: منا، امارا، ترا، شمارا، آيرا، آوانا.
 - ۳- مضاف اليه ين حالت: مني، امئ يا مئ، تهئي يا تي، شمئ، آبي، آواني.

نمونگ وچيدگ:

بازين (جمع)

اما گشتگون
شما گشتگت
آوان گشتگت
امارا گشتگت
شمارا گشتگت
آوانا گشتگت
امئ يا مئ کتاب
شمئ کتاب
آواني کتاب

تانکا (مفرد)

۱ - من گشتگون
ته گشتگئ
آ گشتگيت
۲- منا گشتگيت
ترا گشتگيت
آيرا گشتگيت
۳- مني کتاب
تي کتاب
آبي کتاب

ضميرئ ډول

ضمير سئ ډول داريت:

- شخصي
- اشاره
- لوړ (مشرک)

شخصين ضمير هما انت که شه سئ مردما (گشوک، اوشکنوک و غاييا) يکي را درا کنت، من تراگشين، ته مني هبرا منئ اگه نه؟ که ادا من گشوک و ته اوشکنوک انت.

مفرد	جمع
من	اما
ته	شما
آ	آوان
<u>گشوکئ ضمير :</u>	
<u>اوشکنوکي ضمير:</u>	
<u>غايبي ضمير:</u>	

شخصين ضمير دو ډول انت : لچتگ، جتا.

لچتگين ضمير هما انت که گون وتي ديمترئ فعلا هور (يگجا) کيت و تانکا گشتگه نه بيت، چو:

مفرد	جمع
دين (ين ضمير)	رون (ون ضمير)
روي (ي رر)	ريت (يت رر)
روت (ت رر)	رونت (نت رر)
گشوک	
اوشکنوک	
غايب	
جتاين ضمير هما انت که گون گالي يگجا نه بيت بلکهين جتا شه وت ماناي داريت، چو:	

مفرد	جمع
من	اما
ته	شما
آ	آوان
گشوک	
اوشکنوک	
غايب	

معلمئ تج و تاگ :

- * په وانندگاني پکړئ نز آورتنا ديماشه سبخا شه آوان لهتين سکين ديوکين جستانا که به سبخئ برزگا آتگنت سوج بکنت.
- * سبخا په برزين توارې بوانيت.
- * سبخئ نوکين گالانا گون مانايش به تختئ ديمام نمشته بکنت.
- * په وانندگاني اوشکتنا کسانين مطلبې بگشيت، شه آوان مطلبې باروا سوج بکنت، شه سئ وانندگا بلوتيت چيزيکه ديمام شه جستان اوشکتگنت يکوار دگه شه بر په برزين توارې بگشت.

واندگانی تچ و تاگ:

- سبغا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختی دیما به کتابچهان بلکنت.
- دو واندگ سبغا په رون په برزین توارې بوانیت.
- واندگ سئ بار بنت و گون وت په ضمیر و آیی ډولانی باروا هبر بدینت.
- شه هر باري یک واندگي چیزیکه په ضمیرئ باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- هما مطلبی باروا جستانی پسوا بدینت که شه وتي معلما اوشکتگنت.
- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته یکوار دگه شه بر په برزین توارې بگشیت.

شه وت کنگ:

- عزتمندین معلم په واندگانی شه وت کرتنا که بارین سبغا په شري هیل زرتگنت اگه نه جسته کنت.
- کئ ضمیرا تعریف کرتگه کنت؟
 - ضمیر چنت ډول انت؟
- همي راز په واندگانی لکتی مهارتی پرواک کرتنا په آوان لهتین جمله شیت.

کسویین کار:

ای سبغا به وتي کتابچهان بلکت وشه بر بکنت.

دوستی

مخسد:

- واندگ سبځا بواننت.
- سبځي سکين ڳالاني مانا بزانت.
- سبځي مانا به وتي زوانا گشتگ کنت.
- دوستي کدرا بزانت و دوستا درست کنت.

جست:

۱. دوستي دارگ چه پيدگ و کتي داريت؟
۲. نا سرپدين دوست چه تاواني داريت؟
۳. گون کي دوستي جوان نه انت؟
۴. رندا شه شيواريا چه ضرور انت؟

دوستي گون بنيادماني وشالي وگلا لور انت، ايشا بزانت که دوستي گون هر کسانه برازيت، شما اگه دوستيه کنت بايد گون پو، سرپد و شيوارا بکنت، پرچي که گنوڪ وناسر پدي سيالداري بود ناک نه انت.

بيت که نا سرپدين دوست اگه جوانين کاري کنگي نيتا هم داشتگ بيت تاواني په ته گيستر برسيت و اي کار شه آبي نازانتيايت.

رندا شه شيواريا، پاچين پيشاني و جوانين خو، تب وعادتي دارگ ضرور انت، چيا که اگه نا سر پدي بدین خويی سری ات، گلهان په ته باک نداريت.

سری ایشی، بايدانت با خدايت و گناهي هول دلي راه داشتگ بيت، پرچي آدلا که خدای ترُس جاگه داشتگ بيت سری باورانت.

گون اي پنج کسا دوستي جوانين آسرو پای نه داريت و بنيادم بايد انت و ترا شه آوان دور بکشيت :

اول: شه دروگبرا كه گون دروگي گشگا خو گپتگيت.

دوم: ناسر پديكه وتي پيدگي نيتا بيت، په ته تاوان رسنيت، بیدی آیی كه بزانت.

سوم: بخیل كه باز نازركين وهدئ ترا ويله كنت و وترا دور كشت.

چهارم: بدنيت كه وهدی ترا پادموشه كنت.

پنجم: حريص كه ترا په كساین چيزی بها كنت.

ایشا اول بسنجی كه گون كئ دیوان بكنئ. اگه تهی مخسد علم انت یا كه علم ودين انت

و یا كه دنیا انت، گپان خوشخویی بلوتی، علم و پرهیزگاری بلوتی یا كه سخاوت بلوتی.

ایشا بزانت و سرپد بی كه مخلوك سئ رندا انت و سی دروشم دارنت:

لهتینی چو ورگا انت كه شه دیمیش جستگ نكنی، لهتینی چو داروا انت كه وهدیی

ضرورت په آوان كپیت و لهتینی علت انت كه هیچبر پر آوان مجبوریتی ندارئ، مگه

لچوك انت كه ترازوتی گرت كه په ركاینگی بازين وهدیی باید انت دارو بورئ، گپ

سرا گون کسی گپ وتران بیت كه شه آیی ترا كتی برسیت یا كه شه ته آیرا.

معلمی تج و تاگ:

* وانندگانې گسويين كارا بچاريت، شه لهتينا ضمير و آيي ډولاني باروا سوج بكنټ.

* په وانندگانې پكړئ نژآورتنا به صنفأ ديماشه سبخاشه وانندگان لهتين سكين ديو كين جست بكنټ.

* نو كين سبخا په برزين توارې بوانيت، دوستي پايديگ و كهي باروا وانندگانا مالومات بدنت. نو كين گالانا گون مانايش به تختي ديما نمشته بكنټ.

* په وانندگانې اوشكتنا مطلبې بگشيت، شه آوان مطلبې باروا جست بكنټ، شه سئ وانندگانا بلوتيت كه جستاني پسوا بگشت.

واندگاني تچ و تاک :

- رندا شه گسوين کاري نشان داتنا، جستانا بشکنت و به پسواني فکرا بنت.
- سبځا بشکنت و نوکين گالانا گون مانايش شه تختها به کتابچها بلکنت.
- دو وانندگ په رون نوکين سبځا په برزين تواري بوانيت.
- وانندگ سئ بار بنت و گون وت په دوستي باروا هير بدينت.
- شه هربراري يک وانندگي چيزيکه په دوستي باروا اوشکته په دگران په برزين تواري بگشيت.
- وانندگ هما مطلبي باروا جستاني پسوا بگشنت که ديماشه معلم صاحب اوشکتگنت.
- سئ وانندگ په رون چيزيکه ديماشه جستان اوشکته يکواردگه شه بر په برزين تواري بگشيت.

شه وت کنگ:

- عزتمدين معلم په وانندگاني شه وت کرتنا که بارين اي سبځا په شري هيل زرتگنت اگه نه شه آوان جست بکنت.
- کي دوستي باروا هيرداتگه کنت؟
- يک صنفی وانندگ گون وت چونين دوستي دارنت؟
- همي راز په وانندگاني لکتني مهارتي گيش کنگا په آوان چنت جمله بگشيت.

گسوين کار:

گون دوستا دوستيا مه بر، بري سرگالا نمشتانکي بلکت که شه پنچ کشاکستر مه بيت.

جوانی آسر

مخسد:

- واندگ سبھا بوانت.
- سکین گالانی مانا بزانت.
- سبھی مانا گشتگ بکنت.
- جوانین کرداری کدرا بزانت.
- گون جوانین کردارا خوبگرت.

جست:

- ۱- جوانین کرداری بارواکئی هبر داتگه کنت؟
- ۲- گون جوانین کردارا خوگپتن چونین پای داریت؟
- ۴- چنت کارا بگشت که به آوان جوانی انت؟

جوانی و جوانین سلوک شه بنیادمانی برزین صفتان انت که به مردمانی میانجینا مهر و محبت و دیه کنت، مهر و محبت تپاک و یکویی به میانجینا کاریت و وهدی که به مردمانی میانجینا تپاک و یکویی بیت شرین رساک و جاور و حالتی په زندگی گه بودیا بریره بیت.

بنیادمان باید انت به هر کار و کردی وتی و دگرانی پیدگ و کتا به چمی چیرا بگیت و بزانت که وت پسندی و وترا لوپن و دگرانا شه هوشا برتن و بی هوش کرتن جوانین آسر و نتیجی نه داریت.

مَشما مچین زانن که بنیادم سماجین زندگی واوند انت و هر گجای کارو کردبه دگرانی سرا اثره کنت. اگه یکی زبرین کاری تسره کنت. آدگه هم وتی تج و تاگانا رازی دیما برنت که په مچانی پیدگ و کتّا بیت.

اگه یک ملک و وطنی مردم، په سدک و راستی و یکویی و شور و سلا وتی کارانا دیما برنت و گون وت په شری اوستاتن ونشتن بدارنت وتی باز سکیانا په آسانی حلایتنگه کنت و هیچ رازی سد و پونگی آوانی راهی دیما گیتنگه نه کنت وایش بازبر انت که مردم مدام جوان بیت و جوانین و نیکین کرداری بداریت.

جوانین مردم که جوانین و نیکین کردار داشتگ بیت چیه کنت؟

به پت و گیا بانان چاهی سندیت، سطلی را دسگی بندیت و اودنا کلیت تاکه تونگی آپ بوارت، دست و دیمی بشو دیت، کسی وضو بکنت و نمازی بوانیت شه ای چاهی آپا نه تانکا مردمی تته پروشیت بلکین مالی را آپ دینت، درچک و سبزیگی آپه وارت، مُرگ و دگه پروکی آپه وارت و دگه.

دگری راگندئ که جاگهی در چکی کُرم کنت، ای درچک توبیت و سیایگ کنت، واوندی نیوگی وارت و شه نیوگی دگراناهم داد و دهشت کنت، گرمانا راهگوزی سیایگی و تی ژندیا کشت یا پس وُبری او دنا سیایگ گیت که ایش وت باز جوانین کرداری انت.

کسی را گندی خیرئ کار کنت، جوی سندیت که به تهی آپ بتچیت و مال و مُرگ و انسان شه آیی کت گرنه و آیی جندئ کشت و کشارانی آپی اِهم بوجتگه بیت.

مردی راگندئ که چهار راهی سراگدانی جک کرته و مساپر و گشنگا نا پاری خدا نان و آپ کنت، ایش دگه نیکین عملی.

باخیرین مردی مسیتی بندیت تا که مردم اوداشته و عبادت بکنت. دل سوچی مزین جوی سراپلی جوړه کنت تاکه مردم و حیوان شه سری بگو زنت یاکه دُرایی کلینکی جوړه کنت که نا دُراشته و علاج بنت، دگه بنده خدا مدرسه جوړ کنت و

مردمانا اودنا تعلیم دنت، نمشتی کیشکا هیلش دنت تا که شه دین و دنیای هبران
زوت تر وجوانتر سهی بنت که ایش وت نیکین عملی انت.

ایش مچین جاگهان داب انت که مزین کسانانی سرا ایراد گرت. وری ته ای کارا
خراب کرتی! پس زاگانی سرا و معلم هم وانندگانی کمییا درشان کنت. ایش باز
نیکین کرداری انت که اگه پس دیمئی ولین دودا بلیت، وتی کمییا به وتی زاگانی
دیما یات بکنت، معلم وانندگانی دیما اگه کمبودی وتی جا ناگندیت منیت ووتی
سرا ایرا دبگیت و چوش نیکین کرداری را رواج بدینت که ای ورا زاگ و مکتبی
شه وتی مزین و سر براهان حقیقتا یات بگرت. باید اما مچی و ترا شه در وگبری و
تهمتی جنگا الاس بکنن ووتی گناها په دروگ به دگری بلوا تپو مه کنن.

باید انت مزین مدام په گوندین زاگان راهشون دیوک بنت و په پلامرزییا پلمه و
نیمون جوړ مه کنت که جوان نه انت.

اگه کسی گون خوار و بزگین کهولی که په لنکه نانی درمنتگیت کمک کنت یا که
یتیمی چمی ارسانا پاک کنت، ایش وت نیکین کرداری انت که دگه مردم هم ایشا
کرار کرار نیکین دابی رازا منت و تسره کنت.

اگه بیرگ مریدی دستا که چمیه نه گندنت، گیت وشه سرکئی ایشکا آدگه دستا
گوازینیت و نیلیت که موتری آیرا دیت وای ودهه بیرگی همراک، رحیم داد آیی
ای نیکین کردارا چاریت وزوریتی و دگه جای که محتاجی را بگندیت ای کارا
تسره کنت، وش وش نیک کرداری به هرجاه دابه بیت و یکی جوانی په دگرا
رسیت.

سلامی پرینتن دگه جوانین کرداری که اسلامی دین په آیی سوگه کنت ایشا
بایدانت بزنان که خداوند(ج) هر کرداری بدلا دنت، اگه زبرین کاری کرتی، زبری
گندی واگه بدین کارات بدلی بده گندی، نیکین عمل وجوانین کردار به اسلامی
دینا باز مهم انت پمیشا گندت که نیکین کردار به آسمانین کتاب قرآن مجید باز
واران به جتا جتاین شکل و ډولی یات بوتگیت.

جوانین

کردار و ایمان چو درچکی شاخلوک و روتگانی پیمایکی آدگرا گون ربط دارنت
اگه ریشگ شه چیرا ورگی و آپا نظم دنت دگه شاخلوک شه برزگا اکسیجنا کش
کنت و په تیر، ریشگ و روتگار سینیت.

جوانین کردارئ مخسد بیدی خداوند(ج) رضا بایدانت دگه چیزی مه بیت. غرور،
وت لوپگ و مخلوکی چمان حاک پاشک مه بیت.

جوانین کردار دور و تچکین پر زونگی که سری هروری ورگی نچین داتگ
بوتگیت و کثری مزن و کسان، جن و مرد، شاه و گدا، سهور، اسپیت و سیاه، عرب و
عجم نشتگنت و آ تا ما ورنه.

دیمتر اگشتن که ایمان و جوانین کردار شاخلوک و روتگ انت، درگی که جوانین
کردار گون ایمانا لور بیت، ایمان گیشتر چرخ جنت و جلاشت و دیه کنت و بینادم
به وتی دین و دنیای زندگیا روشن و دورکنده بیت. گون دورگندی پکر و خیالی
دارگا مدام بنیادم تلواسگ و کوشسته کنت که به خیر و جوانی راها بروت و انچین
کرداری تسر مه کنت که باندئ روچا شومانی بکشیت. انچین مردم وتی پیدگا به
دگرانی پیدگا گندنت و به ایشانی دیما وتی جندئ نپ و کتپ آنکس کدر نه
داریت چو که دگرانی داریت.

ایماندار و جوانین کردارئ مردم برزین جاگه و مقامی واوند انت. ایشا باید بزنان
که وت پسندی و وت لوپوکی جوانین کرداری نه انت. وت لوپوک به نفس
پرستی تارمئ تها بله گپته و انچو غرخه بیت که بیدی وت دگری را نه گندیت.

معلمی تچ و تاک:

- * وانندگانی گسویین کارا چاریت، سوگه و راهشونیه کنت.
- * په وانندگانی پکرئ نز آورتنا دیماشه سبخئ بنابوتنا شه آوان هما جستانا سوچه کنت که به سبخئ برزگا نمشته بوتگنت.
- * سبخا په برزین تواری وانیت، وانندگانا گیشتر مالوماته دنت.
- * سبخئ نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیما لکیت.
- * په وانندگانی اوشکتنا کسانین مطلبی گشیت، مطلبی باروا شه آوان جستته کنت، شه سی وانندگا لویت چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت یکوار دگه شه بر په برزین تواری بگشت.

وانندگانی تچ و تاک:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختها به کتابچها بلکنت.
- دو وانندگ په رون سبخا په برزین تواری بوانیت.
- وانندگ سی بار بنت و گون وت په جوانین کرداری باروا هبر بدینت.
- شه هرباری یک وانندگی چیزیکه په جوانین کرداری باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- وانندگ هما مطلبی باروا جستانی پسوا بگشت که شه وتی معلما اوشکتگنت، رندا سی وانندگ چیزیکه دیما شه جستان شه وتی معلما اوشکته شه بر په برزین تواری بگشت.

شه وټ کنگ:

عزتمندین معلم په واندگاني شه وټ کرتنا که بارین سبخا په شري هیل زرتگنت
اگه نه شه آوان جسته کنت.

- کئ جوانین کردارئ باروا هبر داتگه کنت؟

همي راز په واندگاني لکتئ مهارتئ پرواک کرتنا په آوان لهټین جمله شیت که
بلکت بکنت، آواني نمشتهانا چاریت، سوگه وراهشونیه کنت.

په جوانین کردارئ باروا کسانین نمشتانکي بلکت که شه چار کشکا کستر مه بیت.

در گيجک

مخسد:

- واندگ سبځا بواننت.
- سکين ګالانې مانابزاننت.
- سبځې ماناگشتگ بکننت.
- شه در گيجکې وړو ډول وکدراسې بنت.
- به وهده ووختې به در گيجکا بار بزورنت.

جست:

۱. افغانستانئ مخلوک گجګام شورای باسکانا گچین کنت؟
۲. دموکراسی بنیاد چی انت؟
۳. به ولایتان کاندیدانی پلامرز چیه لوږنت؟
۴. مردم گون چیا وتی بنیادین حکانی واجه بوتګه کنت؟

شه دموکراسی بنیادین حکان یکی در گيجګ انت، یک راجی باسک گون وتی ای حکئی کار مرز کنګا، به وتی سرنوشتی در گيجګا کوت و باره زورنت ووتی کوت گرګی ډول و دروشما به ملکا درشان کنت.

گون درگیجگا استمان، چشین کسانا دیما آورته وگچین کنت که آوان گون وتی مردمان وشین سرودلی داشتگ بنت و په آوانی خدمتا سرین بستگ وچار که بنت نه ایش که وتی جندی نپ و پیدگی سرا پام داشتگ بنت.

ملکانی درگیجگ و گچین کاری، کمووی یکی آدگراگون توپیر دارنت به ملکی، جمهورین صدر راستام شه مردمانی نیمگا گچین بنت، پارلمانی باسک، ولایتین شورا وولسوالی شورا وهلکی شورا ایش مچی راستام گون مردمانی رای داتنا گچین بنت بیت که په یک مقامي چنت کاندید بینت آیی که شه مچان گیشتر رای گیت، سوب همایی زانتگه بیت. شورا کابینه ی با سکا نا گچینه کنت.

به ولایتان، امیت وار یا کاندیدانی پلا مرز وپشتیوانی کنوک تلوسنت که وتی دلئ کانیدیدا سویین بکنت و مخالپی فروش بدینت همی وپرا کاندید چن ولانچ دارنت که به ولایتان و تی وس و تاثیرا باز بکنت، اگه راج دپتر هورت چاری بیت جوان مالومه بیت که مردم گون درگیجگا که دموکراسی بنیاد زانتگه بیت وتی بنیادین حکانی واجه و واوند بوتگه کنت وشه موک ولامام، دزی و هول کنگ، سوگه و حکانی لگتموش کنگالاس بنت.

معلمی تج و تاگ :

- * واندگانی گسویین کارا بچاریت، سوگه و راهشونی بکنت.
- * په واندگانی پکری نزاورتنا دیماشه سبخا هما جستانا که به سبخی برزگا نمشته انت شه آوان سوچ بکنت.
- * سبخا په برزین تواری بوانیت و وت هم واندگانا په درگیجگی باروامالومات بدنت.
- * سبخی نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیمانمشته بکنت.
- * په واندگانی اوشکتنا مطلبی بگشیت، ای مطلبی باروا شه آوان جست بکنت، شه سی واندگا بلوتیت که چیزیکه دیماشه جستان اوشکتگنت په رون شه بر په برزین تواری بگشت.

واندگانی تچ وناک:

- سبځا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختها به وتي کتابچها بلکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبځا په برزین توارې بوانیت.
- واندگ سی بار بنت و گون وت په درگیجگی باروا هبر بدینت.
- شه هرباري یک واندگي چیزیکه په درگیجگی باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- واندگ هماغستانی پسوا بدینت که په معلمی گشتگ بوتگین مطلبی بارواشه آوان بیت.
- سی واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگت شه بر په برزین توارې بگشت.

شه وت کنگ:

- عزتمندین معلم په ایشي که شه وت بکنت که واندگ سبځا په شري زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.
- کی په درگیجگی باروا هبر داتگه کنت؟
- به شمی الکا به گوستگین درگیجگا کی گیشتر رای برت؟
- همي راز په واندگانی لکتی مهارتی پرواک کرتنا په آوان لهتین جمله گشتگ بیت.

کسویین کار:

درگیجگی باروا کسانین نمشتانکي بلکت که شه چار کشکا کستر مه بیت.

مُخدرين چیزانی گندگين اثر

مخسد:

- وانندگ سبځا بواننت.
- سکين ڳالانی مانا بزانت.
- شه مخدرين چیزانی گندگی و تاوانا سی بنت.
- شه مخدرين چیزانی خو گرگا دوري کنت.

جست:

۱. مخدرين مواد چه انت؟
۲. مخدرين چیزانی تاوان چه انت؟
۳. عملی کئی راگشت، هلک و مردمانی تنها کدري چون انت؟
۴. همایکه که گون عملا خو گپته چونين زندگی داريت؟

مخدرين مواد چه انت؟

مخدرين مواد، نشيه آروک وبي سارکنوکين چیزانت که اگه باز کار مرز بنت گلدان مجگي بنجاهين جر و روتگانا ناخست کرته وچٲ شه کارا پرينت.

مخدرين چیزانی ناوړين اولين تاثیر ايش انت که بنيادما بيسد و ساره کنت واگه چنت وهدده پد په پد کارمرز بيت گلدان مردم گون آبي خو بو گپته و عمليه بيت و به وهدی هرچون که بيت و ترا به آبي رسينيت و کراکرا وتی اراده، اختيار وواک و توکاشه دستا دنت، مخدرين چیزانی عملی به عملی ديما صبرو سگگی وسانه داريت و تلوسيت هر چون که بوتگيت بايد انت موادا کار مرز بکنت. مخدرين مواد، دو راز وديه بنت:

۱- طبعی، چوترياک که شه کوکناری بتگا گيتگه بيت.

۲- مان لا براتورا جوړه بيت چو: پوډر، مورفين، کواکين، کودين و دگه...

چیزی شه ای موادان په تبابتا کار مرزی داريت و چنت وړی داروگون آوان جوړه بيت که شه صدا چتکي شه آوان گون کنت که ای داروانی وت سر و بيخودين ورگ بیدی دکتری سوگها تاوان رسينوک انت.

مخدرين چیزانی کټی گرگ، جان و دماغی سرا گندگين اثری کليت و سماجين پسات و ديه کنت و کارکنگی واکا شه بنياد ماگيت. ورگ وواب کنگا رواج دنت که ايشی جيند، راجی پش کپگی وج بيت.

مخدرين موادی کار مرز کنگ خاص سوچنی جنگ په بينا دمی جان سلامتيا، بازسک تاوان رسينيت، بیدی تاوانا مردما گون کشوکين ناډرايان آخته کنت چو:

دلئ ناډرايی (دلئ سکت) و زردویی. سری ايشان سماجی و زر وپيه بازين سکی چو کُشگ، پل ولٲ، سوال کنگ و دگه... گون وت داريت، که ايش وت په ملک و بيا دميين واکا تاوانه رسينيت.

ای گندگین عمل مروچین روچا بنیادمانا گون سکی وسوریان گټان گو ټو داریت و هر روچی که گوزیت چو لچو کین ناډرایي په کهول، مکتب، شهر و دُرسټین جها نا خطر و ديه کنت و راجی دیمابرگی واکا نرور کرته و پش کپگی وجه بیت مخدرین چیز چنتی ډول دارنت که مسترینش تریاک، پوډر، کریستال، چرس، مورفین، کوکائین انت که آوانی کار مرزکنگ بازمنین تاوانی داریت.

مردمی که مدام مخدرین موادا کارمرزکنگا انت، عملی گشتگه بنت، به امی عزیزین وطن افغانستانا په باز زارگینی بایدانت بگشن که عملین مردم و ديه بنت که گیشتر کی آ ورنانت که زاتش ۱۵-۳۵ سالی تها انت و مردم آوانا پوډری گشت، پوډریا هر کس شه وتی پها دا گلینیت و مچی گون آوان بد بری دارنت و مردمانی دیمایش مزین گناهکار زانگه بنت پر چی که آوتی جانی دشمن انت و راجی بپا بار و سوار انت.

حقیقتا پوډری و عملی آمردم بوتگنت که اعصابی تکلیپ داشتگنت شه مخدرین موادی تاوانان سهی نه بوتگنت، گون نا اهلین سنگتان لوړ بوتگنت و یا که سماجی و اقتصادین سکی داشتگنت.

اسلامی پاکین دین مخدرین چیرانی ویلین کار مرزکنگا ازم نه دنت پر چی که په بنیادمی سلامتییا تاوان داریت و مردما بی سدوسار کنت و راجا دیمی چوتین راهی بارت و آواناکه ای کچتی غچا غیا کنت، مردم و مردمگریتی دشمن زانت. پمیشا ای چیزانی بها کنگ، زنگ و کار مرزکنگ جُرم و گناه انت، کشت و کشاری و برگ و آرگی سزا داریت، اسلامی پاکین دین مُخدرین چیزانا باز سک گندگ گشته و کټی گرگی گناه زانت.

به درستی دنیاى تها، ایش ورناهانی ذمه واری انت که وتی ایشک و آشکی مردمانا شه مخدرین چیزانی کار مرزکنگی ناوړین اثرا پوه و سرپد بکننت.

ایش بیدو رنا هان راجی دگه باسک، سرکار وغیر سرکاری و خیر رسینو کین موسسانی کارانت که په ای سکیی گار کنگا گون وت کوپگ بدینت و گون عملیان تا جایکه بوتگه کنت کمک بکننت و رهشونش بنت تاکه شه ای ناوړین عملا و ترا دوربسا تنت وشه ناجوړ ییا نی آخته بوگا برکنت.

بری راها پس وماسی گشگ گیشتر بود ناک انت و گهتر ایشننت که شه وتی زاگانی عملی بوهگا گون مخدرین چیزان دیم گیری بکننت په شرطیکه پس و ماسی جیند عملی مه بنت، اگه یکی شه ایشان یا هردو کین عملی بنت پُسگش زوت تر عملیه بیت پر چی که شه آوان گندیت.

اگه زبرین رابطه و همراکی سلوک، پس و پُسگانی نیامایت، گهان پس پنت شر تر اثر کنت، په شرطیکه پس جیند عملی مه بیت. اگه پس عملی ات، در گتی که نشیه بیت، گون وتی زاگان زبرین سلوکی داریت، مگه وهدی که خمار بیت مهرو محبتا شموشیت وزاگ شه آیی جینت پر چی که مهرو محبتی نه گندنت.

شرین، گرمین و پر محبتین رابطی بوهگ گون و رناهان شه آوانی عملی بوهگا دیم گیریه کنت، ورنها نا پنتی دیگ ډکین هبری انت، ایشا هیچبر مه شمو شن که پنتی دیگ هم هرو هده کتوک نه انت که مردم شه آوان بلوئیت و سوگه و جخت بکنت که عملاویل بکننت بلکین گون آوان هم پکر بوتن ورندا رهشونی کرتی اثر گیشتر انت.

ایش جوانین کاری انت که اگه پس و ماس وتی زاگانا، نه گشتنایا ت بدینت که اگه آوانی نازانتین همراکی شه آوان بلوئیت که مخدرین موادا کارمرزبکننت اولا جوان بسنجنت که گله سری چون انت، نه گشتن گهتر انت، نه ایش که مردم عملی بیت و پو ډرا بزوریت و و ترا هورگون وتی کهول و پس و پیروکا نام بد بکنت.

انون که لهتین ورنه گون ای لوگ بیرانین عملا آخته بوتگنت، امی کار چه انت که چه بایدانت بکنن؟ مسترین هبرایشنت که عملین مردمانا، چون نا دُرا و محتاجی که په کمکا اِزانت بزنان، نه چوگنا هکاری که بیراه بوته وچوٓ روت، اگه انچین سلوکی مه بیت ورنه تیارنه انت که و تراشه پاذا بیا برکایننت و عملا یله بدینت. بایدانت سر پد بین و دگه و رنا هانا سر پد بکنن که مخدرین چیزانی کار مرزکنگ، په جان و اعصابا بیخودین نا دُرای بی داریت که چیدگی پیما چنتیش یاتی وِزنان:

(۱) عملی جانئ ساتنی سیستم بی واک و نزوره کنت و کسانین نا دُرای آیرا زوته گیت و شه پادان پرینیت.

(۲) اعصابی بُنجاهین سیستمی کار کُنته بیت.

(۳) دلی سیټگ گیش بیت.

(۴) پُپ و گُئی نا دُرای و دیه بیت.

(۵) چمی دید کم و نزوره بیت، گین بوها نزانت و دپی تام گاره بیت.

(۶) حونی پشار بُرز روت.

(۷) حونی چربی گیشه بیت.

(۸) دل شه سټگا کو شتیت یانی سکتِه کنت.

(۹) رنداشه کار مرزا مردم بی سدوسار بیت.

(۱۰) نپس کشتن سک بیت.

(۱۱) مجگ و اعصاب بی نظم بنت و آسری ایش انت که عملی گوشه گیره بیت
 ډوبه روت و نا امیته بیت.

معلمی تچ و تاگ:

* په واندگاني پکړی نر آورتنا دیمما شه سبڅا شه آوان هما جستاناسوج بکنت که به سبڅی برزگا نمشته بوتگنت.

* سبڅا په برزین تواري بوانیت و مخدرین چیزاني باروا گیشتر مالومات بدنت.

* سبڅی نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیمانمشته بکنت.

* کسانین مطلبی په واندگاني اوشکتنا بگشیت، رندا اي مطلبی باروا شه آوان سوج بکنت، شه سی واندگا بلوتیت چیزیکه دیمما شه جستان اوشکتگنت شه بر په رون په برزین تواري بگشنت.

واندگانی تچ و تاگ:

- سبڅا بشکنت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختها به وتي کتابچهان بلکنت.

- دو واندگ په رون اي سبڅا په برزین تواري بوانیت.

- واندگ سی بار بنت و گون وت په مخدرین چیزاني باروا هبر بدینت، رندا شه هرباري یک واندگي په رون چیزیکه شه وتي همراکان اوشکته په برزین تواري په دگران بگشیت.

- واندگ اوشکتگین مطلبی باروا سوجاني پسوا بگشنت که شه معلم صاحب اوشکتگنت.

- سی واندگ په رون چیزیکه دیمما شه جستان اوشکته شه بر پدوارگ بگشیت.

شه وټ کنگ:

عزتمندین معلم په واندگانې شه وټ کرتنا که بارین سبخا په شري هیل زرتگنت اګه نه جست بکنت.

- شه شما کئ مخدرین چیزاني باروا هبر داتګه کنت؟

- پچي مخدرین چیزاني عملي به مردمانې تها کدر و رو نه دارنت؟
همیراز په واندگانې لکتنئ مهارتئ پرواک کرتنا په آوان لهتین جمله بګشیت و رندا نمشتهانش بچاریت.

ګسویین کار:

په - عملي، مخدرین چیز، دلئ سګته ائ ګالان یک یک جمله به و تی کتابچهان بلکت و شه بر بکنت.

صبر

مخسد:

- وانندگ سبځا بواننت.
- سبځئ سكين گالانى مانا بزانت.
- سبځئ مانا به وتى زوانا گشتگ بكننت.
- صبرى پيدگ وكتا بزانت.

جست:

۱. صبر و حوصلئ دارگ چه پيدگ وكتى داريت؟
۲. به سكى و سوريانى وهدا صبر كنگ چونين پاى داريت؟
۳. صبر كنوك (صابر) كى دوست انت؟

اسلامئ پاكين دين، كه بنگيجى په بنيادمانى زندگيئ گهבודيئ خاطرا اشتگ بوتگيت و هر دوكين دنيائي جواني رهبنانا سوگه و راه نشاندو كيه كنت، امارا به راستامين راها پرينيت و مچين آچيزى كه په مسلمانانى پيدگ و كټا انت به خداوند(ج) كتاب، قرآن مجيدى تها آتگنت.

خداوند(ج) به وتى اى كتابى تها چنتى وار وتى بندگانا په صبر دارگا رهشونيه كنت چوكه گشيت: خداوند(ج) گون صبر داروكان انت. خداوند(ج) صابرانادوست داريت واگه اما آيى سوگهانا برجا بكنن، هر دوكين دنياها شه سكى و سهوريان الاسن.

بنیادم به وتی زنداگون سکی و سهوریان چوگ وارت که حلائیگیش صبر و حوصله لویت، ایدنا لهتین شه آدپ دیگان که گیشتر مردم گون آوان دست به زنجکه بنت و مردمانی صبر و سگگا جاله کارنت و جیره و گندگی وجه بنت نمونگی پیمایات بنت. یکی آدگری هبرانی اشکیتنی حوصله دارگ: انچین مخلوک بازانت که یکی آدگری هبرانی اشکیتنی حوصلها نه دارنت، یکی آدگری هبرانی تها پترنت و هبرا شه دپی گرت که ای کاروت سکی و دیه کنت دگرانی هبرانی اشکتن، شه یک نیمگا گپ و هبر کنوکا احترام کنگ انت و شه دگه سونی بدگمانیا زیانه کنت.

بنیادم شه اولاً سماجیین زندگیا، دوست داشتگ و عادت داریت. جامعی تهی زندگی شه وت خاصین دود و دستوری داریت. مردم اپانت که دایم آوانی سراپام داشتگ بیت و آدود و دستور ایشنت چو که مردم نان وارت، کسانین لنکه گیت و باز هورت، هورت جاییت و ایره بارت تا که به هضمی وهدا کمک بیت و اگه مردم به کاسگی گون وت هم دستی داشت آیی پکرا هم بیت که گشنگ مه مانیت و هر گجام په واردستا دپابارت همی وپا گپ کنوک، هبر داتنی وهده وتی هبری دیگا سنجیت، جوانین هبر شه دپا دره کنت، میت که شه دپا چشین هبری در بروت که اوشکینوک زارگین بیت و وترا شه مردما دور بکشیت.

مردم که هبره دنت آدگری صبر و حوصلی پکرا همه بیت، هبری وهده و رونا هم چاریت و پرهبری و پرچنیه همه نه کنت پرچی که اوشکینوک آ وهدا کم حوصله بیت و صبرا شه دست دنت که گپ جنوک باز کچا پتگی بکنت و شه دپی ربودگ و بی ماناین هبر درییت.

متلی انت که گشت: مردمی جیندئ زوان کلاتی هم انت و بلایی هم، دشمنی را دوست کنت و دوستی راهم دستی دشمن آ هم رازی که آیی دیدا مه لویت.

انچین مردم ودیه بیت که بیدی پرس و سوجا ویدی ایشی که وترا شه آدگری هبرانی مانا، شریا سهی و سرپد بکنت، بس گشیت:

به ته چه؟، ترا چه کارانت، انچین هبری دیگ آوانی نیاما بد بری ودی کرته وسکی سبیه بیت.

تانه داتن وشگام جتن وت گندگین هبری انت، پرچی که گیشترین مردم انت که شکام جنگی دیما، سگگی وسا شه دست دینت، باز کم مردم انت که گون شکامی اشکیتنا وتی

صبر و حوصلها شه دستا دینت، بیت که شگام کشت و کوش و تپی و توری داشتگ بیت و مزین مرو جنگی وج بیت.

کسانین هبر چوزاگانی نیامی جیره هم بیت که صبرا تنک بکنت و هبر به مزنان برسیت و جیره و خپگی سبب بیت.

یکی په آدگرا عیبی ودی کنگ هم خپگیه کاریت و صبر و حوصلها گاره کنت، صبر و حوصله شه اسلامی پاکین دینی سوگه و جختان انت و سرپدین مردم گون ای جوانین خو و تبی دارگا به هررنگی جاور و حالتی صبر و حوصله کنت و هررازی سکی و سوری را په صبر و حوصله حلاینت و انچین کاری نه کنت که دگری ناوشی و رنجگی سبب بیت.

معلمی تج و تاگ:

* په وانندگانی پکری نزاورتنا دیما شه سبخوا شه آوان هما سوجانا بکنت که به سبخی برزگا نمشته بوتگنت.

* سبخوا په برزین تواری بوانیت، و صبری کدری باروا هبر بدنت.

* سبخی نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیما نمشته بکنت.

* په وانندگانی اوشکتنا کسانین مطلبی بگشیت، ای مطلبی باروا شه آوان جست بکنت، رندا شه سی وانند گابلوتیت که چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت په رون شه بر په برزین تواری بگشت.

وانندگانی تج و تاگ:

- سبخوا بشکنت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختی دیما به کتابچها بلکنت.

- دو وانندگ سبخوا په رون په برزین تواری بوانیت.

- وانندگ سی بار بنت و هر باری گون وت په صبری باروا هبر بدنت.

- شه هر باری یک وانندگی چیزیکه به وتی بارا په صبری باروا اوشکته شه بر په برزین تواری بگشیت.

- معلمی گشتگین مطلبی باروا جستانی پسوا بگشت.

- سی وانندگ په رون چیزیکه رندا شه جستان اوشکته په برزین تواری بگشیت.

شه وټ کنگ:

عزتمندین معلم په واندگاني شه وټ کرتنا که بارین سبڅا په شري زرتگنت اگه نه شه آوان جست بکنت.

- کئ صبرئ پایدگ و کټئ باروا هبر داتگه کنت؟

- په یک واندگي صبر چه پایدگي داریت؟

همي راز په واندگاني لکتنئ مهارتئ پرواک بوتنا په آوان لهټین جمله بگشیت.

کسویین کار:

پنچ کشکئ کاسا نمشانکي صبرئ باروا بلکت.

دست دوچی

مخسد:

- وانندگ سبځا بواننت.
- سکين گالانی مانا بزانت.
- سبځي مانا گشتگ بکننت.
- گون دست دو چيا بلدبنت.

جست:

۱. شه دست دوچيان چيی ناما زانت؟ بگشت
۲. پچ و ليسانی دوچ چنت وړا انت؟
۳. دست دوچی شه کدی پا به گسان راه ودی کرته؟
۴. چه خیال دارت، دست دوچی ترخیه کنت یا که دیم گاربوگا انت؟

بلوچانی جنین زاگانی دستیین کار باز کهنین گوستگی واوند انت و دو بهر داریت:

۱- گواپ

۲- دوچ

گواپ چو: پرزونگ، شیکین، جانماز، کونپ، غالی، بالشت، تکی ودگه.

دوچ چو: لیس، پردگ، بالشتانی دیم، پرزونگ، دستمال، سرمگدان، گلا، اشترانی ډیل و
براه ودگه لک وتروک.

دست دوچی شه غدیم تاغدیماں گسانی تها راه ودی کرتگیت و بلوچانی جنین زاگانا
گون وت مشکول کرتگیت، جن وتی لیساناوت دوهتگنت و لیسیش شش ټکر داریت
که جتا جتا دوهتگ ورندا لچیتنگ بنت و آیش انت:

گورئ دیم، زی، گپتان، ډیل و براه، تیرگیجی دامون، آستونکی سر وشلواری دپ.
یک پوری پچ چار تا ده روچی تها دوهتگ بیت، مگه مروچی کامپیوتر به بازارا آتگیت
و گون جنین زاگان چم هم چمی کنت و به کمین وختی باز کاره کنت که آوانی ده
روچی کارا ده دقیقه یی تها الاس کنت و دست دوچیا گون گاربوهگا دیم په دیم
کرتگیت.

لیسانی دوچ دو وړانت که کم کار و پرکار گشتگه بنت، به پرکاریا نکشهانی جاگه
هورک نه مانیت و به کم کاریا، نکشهانی تها هورک کلنت رازی که ټکرئ جند هم
دیتگ بیت که وت هنرئ برزین کدر و کیمتی دراکنوک انت.
دست دوچی خاصین راز دارنت که نامش چو: تاوس، مروارید، چارچموک، بن تاس،
پنجگ پلنگ و سهور پُل انت.

معلمی تچ وناگ:

* په واندگاني پکړئ نزاورتناشه آوان هما جستانا سوچ بکنت که به سبخی برزگا
نمشته بوتگنت.

* سبغا په برزین تواري بوانیت و دست دوچي بارواگيستر مالومات بدنت.

* سبخی نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیمانمشته بکنت.

* په واندگاني اوشکتنا کسانین مطلبی بگشیت، مطلبی باروا جست بکنت، شه سی
واندگا بلویتیت که په رون چیزیکه دیماشه جستان اوشکتگنت په برزین تواري
بگشت.

واندگانی تچ و تاک:

- سبځا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختها به وتي کتابچها بلکنت.
- دو واندگ په رون اي سبځا په برزین تواري بوانیت.
- واندگ سئ بار بنت وهر باري گون وت په دست دوچي باروا هبر بدینت.
- نوکین گالانا گون مانایش شه تختئ دیما به وتي کتابچهان بلکنت.
- شه هر باري یك واندگي چیزیکه په دست دوچي باروا اوشکته په برزین تواري په دگران بگشیت.
- واندگ معلمئ گشتگین مطلبئ باروا جستانی پسا بگشت.
- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته په برزین تواري بگشیت.

شه وت کنگ:

- عزتمندین معلم په واندگاني شه وت کرتنا که بارین سبځا په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان جست بکنت.
- کئ دست دوچي باروا هبرداتگه کنت؟
 - به گجام یکي شه شمئ الکان بلوچي دست دوچي باز انت؟ چي دوتگه بیت بگشت.

گسویین کار:

دست دوچياني وړ وډولئ باروا بلکت شه مزنان سوچ بکنت و چیزیکه نوکه زانت به وتي کتابچهان بلکت.

ماين چي انت

مخسد:

- واندگ سبځا بواننت.
- سکين گالاني مانا بزاننت.
- سبځي مانا گشتگ بکننت.
- ماینانا درست کنت.
- و ترا ودگرانا شه ماینانی خطرا بساتنت.

جُست:

۱. ماين چي انت؟
۲. کي ماینانی خطري باروا هبردا تگه کنت؟
۳. اگه گجامي شه شما ماینی ډوگ وارتگين ټپي ديسته بگشيت؟
۴. پچي ماینانی سيمسروجاگهاگون سورين رنگا نشانيه کنت؟
۵. نه ترکتيگين تير چيوا گشت؟

افغانستان يکي شه جهاني آملک ووطنان انت که به آبي ماين ونه ترکتيگين تير، تنک و تالان انت. يکي شه بيست و پنج سالگين گندگ و ناوړين جنگي نشانان که به امي ملکا رادگ ات ماینانی ويلين، بي مخسد و بازين کار مرزکنگ و کشار کنگ انت، چو که مروچي هم ماهي تها گيش شه پنجاه مردما ديمحونه گيت.

ماين باز گندگ و رډين سليحي انت، که زندگ جانا کُشيت و کستي هم گون هميشان انت، شه بنيادم و حيوانان، باسکي راگډيت و شل و لوکي پرينيت، به امي ملکا نه تانکا

بنيادم بلکين حيواناني زندهم گون مائني خطرا ديم په ديم انت و خاص که کنډ بوتگين مائاني کودوگي زانگه بيت.

ماين دو ډول انت:

۱- انساني چپ و خلايي ماين

۲- ټانک و تچوکين و سيلاني چپ و خلايي ماين

سرا ضرورانت، بزانت که ماين خاصين چيزي انت که شه پلاستيک، لټ و آهنا جوړه بيت و تهی بن نه گپتگين چيز چو توپکي داروي رازا اشتگه بيت، اي سليح گون دست، پاد يادگه چيزي گرنچگا ترکيت و هر چه بنيادم و حيواني که آيي ايشک و آشکا بيت کشتگ يا کم شه کم ټپيه بيت.

ماين بازين ډولي دارنت و رنگ و کچانيس توپير دارنت لهتېنش کسان انت چو پيالہ يي، لهتېنش ډک ترانت چو لويي، همي وړا گردو انت يا آوار چو بخاري نلي ټکري هم ديستگه بنت يا که چوگوگ (توپ) يا که چو چرمين بکس و صندوق، هم ديستگه بنت، يک ډوليش چو کسانين راديوي که آهني پادگ دارنت چما کينت، يک وړي کسانين ماين گونډين زاگاني گوازي لک و تروکاني دروشما دارنت و چو ملاهو، مدگ و مُشکي وړا انت و هر نيمگي کپتگت.

اي گلډين نام گپتين مائاني شکار، گيشتر کي ناسرپدين زاگ انت، که ودي کنگ وزورگي ودهه که مچي جم بنت پدا شه گر نچگا ترکنت و مزين تاواني پيشه کننت.

مايناني جوړ کنگي مسترين مسخد ايشنت که بنياد ماني ختا کور کننت يا که بي دست و پادش کرته، لنگ و لاش و بيکاره اش بکننت، ماين رندا شه اولين جهانين جنگا کار مرزه بنت. بايد انت په باز ايسوس بگشن که شه آ وهداوپد تا انون مائاني کارمرز کرتن داب انت و به بنيادماني زندگي سرا باز گندگين تاثيري پرينتگيت.

ماين گجا کشار بوتگنت؟

شه گوستگين سالان به اينگوبه کابلي ولايتي ايشک و آشکا، و به وطني دگه ولايتاني بنجاه و هر نيمگي الک و سرکاني کتر و گوئرا تنک و تالان انت، مگه گيشترکي ماين يا به پوجي و امنيتين پوستهاني ايشک و آشکا اشتگ بوتگنت يا اودنا که وهدی مړو

جنگی ډاک بوتگیت یا هورکین گس، ناروجوهانی کثرا، پلانی پهنه دا یا مزین کهنین کلاتانی ایشک و آشکا، رودانی کثرو کهرم و کودانی تها دیستگه بنت. نه ترکتگین تیر:

نه ترکتگین تیر ای وری سلیح ودارو انت که جنگی وهدا کار مرز بوتگنت و نه ترکتگنت چو راکت، دستین بمب، پانکی تیر، ډول ډولی توپکانی تیر، مسترین بمب که بالی گراب آوانا شه برزگا به جالگا ایر داتگیت و دگه...

نه ترکتگین چیزانی خطرئ دیم گیری کموروی آسان تر انت پرچی که آډگاری دیم تنک و تالان انت و دیستنش باز سکین کاری نه انت و شریاد یستگه بنت، مگه ماینانی ودی کنگ سک انت، پرچی که آډگاری تها چیر داتگه بنت و مردما ناگتا گیره کنت. به افغانستانا لهتین انچین موسسه انت که ډگارا شه ماینان پاکه کنت و ماینانا گون خاصین اسباب و رودینته بوتگین کچکی وسیلا و دیه کنت.

آوان، ماینانانی نپادا گون سهورین کیشکا نشانیه کنت و رندا آوانا کشت و گارش کنت. جاگه یی که ماین کشار بوتگ بیت ایشک و آشکیش گون خاصین تابلوی اوشتا رینگا واره کرته و جاگه وهندیش گون سینگان که سهورین کیشک دارنت، مالومه کنت، پرچی که سهورین کیشک که حونی رنغا داریت وت خطرئ علامه انت وشه دورا به چماکیت.

اگه ماینانی نرینکا که امی مخسد شه کنډ بوتگ و کشار بوتگین ماینان انت، دیوالی بیت، چنډی گون سهورین جوئرا رنگه کنت، مزین و برزین کیمانی سرا یا کوه ودکانی برزگ و گوئرا که نرینکیش ماین بیت رنگه کنت.

اگه سرکی کثرو یا دیوالی پهنه دا، نچین داتگ و سهور بوتگین سینگ دیستگ بیت، مردم باید به نرینکیش مه روت، پرچی که اودا ماینی خطرانت

معلمی تچ و تاک:

* په وانندگانی پکری نزاورتنا دیم شه سبخا شه وانندگان سکین (انگیزه) دیو کین جستانا که به سبخی برزگا نمشته بوتگنت سوج بکت.

* سبخا په برزین توارې بوانیت.

* سبخی نو کین گالانا گون آوانی مانا به تختی دیم نمشته بکت.

* په وانندگانی اوشکتنا مطلبی بگشیت، ای مطلبی باروا شه آوان جست بکت، رنداشه سی وانندگا بلوئیت که په رون چیزیکه دیم شه جستانا اوشکتگنت په برزین توارې بگشت.

واندگانی تچ و تاگ:

- سبځا بشکنت ونو کين گالانا گون مانايش شه تختی ديمه به وتي کتابچها بلکنت.

- دو وانندگ سبځا په رون په برزين توري بوانيت.

- وانندگ سئ بار بنت و هر باري گون وت په مايني باروا هبر بدينت.

- نوکين گالانا گون مانايش شه تختی ديمه به وتي کتابچهان بلکنت.

- شه هر باري يک وانندگي چيزيکه په ماينی باروا اوشکته وزانت په دگران بگشيت.

- هما مطلبی باروا جستاني پسوا بدينت که شه معلما اوشکتگنت.

- سئ وانندگ په رون چيزيکه ديمه شه جستان اوشکته په برزين توري بگشيت.

شه وت کنگ:

عزتمدين معلم په وانندگاني شه وت کرتنا که بارين سبځا په شري هيل زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.

- کئ مايني باروا هبر داتگه کنت؟

- ماين دارين جاگهانا چون درست کرتگه کنت؟

همي راز په وانندگاني لکتني مهارتي پرواک کرتنا په آوان لهتين جمله شيت، چاريت که په شري نمشته کرتگنت، سوگه وراهشونه کنت.

گسويين کار:

په مايناني خطري باروا نمشتانکي بلکت که شه پنچ کشکا کستر مه بيت.

خان محمد سلیمی

مخسد:

- واندگ سبځا بواننت.
- گون بلوچين شاعرا درستی بنت.
- شاعری شیرئ گشگئ ډولا بچارنت.
- شیر و شاعریا هیل بزورنت.

جست:

۱. بلوچیی زوانئ چنت شاعرا درسته کنت؟
۲. واجه خان محمد «سلیمی» کئ انت؟
۳. سلیمی چه وړی شیر گشیت؟
۴. سلیمی گجا سبځ و نتگیت؟
۵. تا انون واجه سلیمی گجام شیرئ را و نتگت؟

۱۳۳۴ سالی بهارا که مان نیمروزی ولایتا، پټ و گیان پل و پلشان اتنت، هر نیمگی سبز و شاید و مچین مردم وتی لوگانی درانی سرا سبزین سبزگ لچینه تنن یانی حملی اولا، مان زرنجی شهر کثرا به بلوچ خانی لوگا چراگی روک بوت و ای گسی تنها گل و بال آت، خدا(ج) آیرا پُسگی دات و خان محمدی ناما سری اشتنت که انون «سلیمی» تخلصه کنت.

واجه سلیمی عزت مندین پس آیرا ۱۳۴۲ سالا زرنج برت و نامی به فرخیی مکتبا سیایگ کرت. آیی شه اول تا ششم صنف، وتی هم صنفانی ریسگی سرا اوشتات، ایشی خط و رسم دُرین مکتبانی تنها تاک ات، به آ سالان داب چوش ات که سره ین واندگانا، پوجیین مکتب یانی حربی شوونخی گپنت، ایشا هم که به وتی صنفئ تنها اول نمره ات په کابلی روگا گچین کرتنت تا که او دا بروت و به پوجیین مکتبا سبځ بوانیت.

پسې دلى نه وت، كه پُسگى شه آيى دور بيت و په تعليمه به دگه شارى بروت، مگه ماسى پلامرزي بوت و شه پسې لوټت كه آيرا بليت كه په سبخى وانگا كابل بروت.

سليمى، پوجين مکتبا به اول نمره ييا آسر كرت، آشه ششم صفا كم كم شئى گشگا بنا كرت، هر چنكس كه وهده و وخته گوشت و مزنه بوت، به هما كچانا شئى هم جواتر و گهتر بوتنت، آوهدان آيى لهتين شئير كه ليكتت وراډيو افغانستانى بلوچي پروگرامى ناما ديم دات، به اى پروگراما شينگه بوتنت و لهتين وش گټ ووش توارين شئير جن، واجه سليمى شئرانا گون ساز و زيملان وانتگنت كه تا انون شه افغانستانى ملين راډيو اوشتگه بنت.

واجه سليمى رندا شه ايشى كه شه ۱۲ صفا الاس بوت و مکتبا آسر كرت، برير گون ديمى دابا، بايدنت، طبعى فاكولتها بشوتين بد كسمتيا ديمى داب لگ بوت وای سالا سره ين وانندگانا كابلې پوهنتونا ديم نه داتنت و آشه طبابتى كاروانا پش كپت و بدلې بیدی وش وپسندى به انچين مسلکى ديمى داتنت كه گون آيى چندان سرودلى نداشت.

آيى دل كمى پروشت مگه گون وتى ليزانكا سرودلى داشت و په آيى ديمريا، بازسك جُهد كرت. آبه اى مرادانى منزلى سر بوهگى خاطرا وتى گامانا ترند تر و چست تر كرت و درى و بلوچي زوانان گيشت شيرگشت، ايشى شُر رزمى و بزمى انت.

واجه خان محمد سليمى ۱۳۵۶ سالا سبخى وانگا الاس كرت و به كندهارى پوجين قطعان سركارين كارى كپت، به ۱۳۵۷ سالا به فراه ديمى داتنت. آكه سالان ديمه به بهارى اولى ماهى اوليا ودى بوت اى گشتى به همى ماهى دوما ۱۳۵۸ سالا كپتگ وبه كابلې پلچرخى جیلا كپت. آيى نزينك سالى را اودنا گوازينت و رندا شه الاس بوهگا پدا سركارين كارى كپت و پوجين خدمتا درگيت.

واجه سليمى ۱۳۵۹ سالى بهارى اولى ماهى چهارمى روچا په گيشتين سبخى وانگ ووتى پوه بوهگى كچانئ گيش كرتنا به پوجين كورسى بارگيت ورندا شه دوماهى سبخ وانگا په سوب شه اى كورسا الاس بوت.

واجه سليمى عدل و انسايى مردمى انت و گون عدلا شوک داشت و عدلى باروا بازين كتابى راورك جت، پميشا شه عدلى كاران سر دره كاورت، همى وج وسبب بوت كه آيرا قاضى درگيجنت. آبه ۱۳۶۰ سالا گون عدلى دگه كارندهان په گيشتين مسلكين سبخى وانگا درملكا شت ورندا شه ۹ ماها پدا په سوب به وطنه برگشت.

واجه سليمى شيندند و رندا هرات شت و به محكما كار كرت و ۱۳۸۷ سالا جنرالئى رتبه كپت. آيى به پوجى، سياسى و عدلين وظيفانى تسر رسينگى پهنا دا، شه دلى تها په وتى

زوانی دیمریا، بی مټین جُهد و کوشست کرت که بروکټی به صدان شُر، دو بند،
دستونک و دگه... رسیت.

جالگا نمونگی وړا شه بلوچی زوانی ای وش گش و بی مټین شایرئ شیرانی دپتر اگچین
وچیدگی پیمامشته بوتگیت.

وطن

منون آشک و تی کون و مکائی
هما دشت و هما سیاهین گدائی
هما شوانگ هما بگجت هما هاک
هماریک و هما باگ و هما تاک
هما وارو هما هنکین و بُز گل
هما سبزین چمندو شچرین پُل
هما شور و هما گار و هما کند
هما جک و هما دارو هما تند
دلا را برتگنت من نشسته بیدل
شه ملکی دوریا غټ بوتگن سل
وطن منی کعبه و منی دلبر نته
وطن پهکدامونین منی مادر نته
کنین سجده که پمن بوتگی پرض
همیشنت آخرین منی لوټگ و عرض
بلوچی اُون بلوچیه کنین حال
مناخرانت همی زوان و همی گال

معلمی تچ و ټاک:

* په واندگاني پکړئ نز آورتنا دیمما شه سبڅا شه آوان هما سکین دیو کین جستانا
سوج بکنت که به سبڅی برزگا نمشته بوتگنت.

* سبڅا په برزین توارې بوانیت.

* سبڅی نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیمما نمشته بکنت.

* په واندگاني اوشکنا مطلبی بگشیت، ای مطلبی باروا شه آوان جست بکنت، رندا
شه سئ واندگا بلوټیت که چیزیکه اوشکتگنت شه بر په برزین توارې بگشت.

واندگانی تچ و تاک:

- سبځا بشکنت ونو کين گالانا گون مانايش شه تختی ديمه به وتي کتابچها بلکنت.
- دو وانندگ په رون اي سبځا په برزين تواري بوانيت.
- وانندگ سی بار بنت و گون وت په بلوچين شاعر خان محمد "سليمی" زندگي بارواهر بدينت.
- شه هر باري يک وانندگي په رون چيزيکه شه وتي همراکان اوشکته په برزين تواري په دگران بگشيت.
- وانندگ هما مطلبی باروا جستاني پسوا بدينت که معلم په آواني اوشکتنا گشتگيت.
- سی وانندگ په رون هما مطلبه که ديمه شه جستان معلم په آوان گشته شه بر په برزين تواري بگشت.

شه وت کنگ:

- عزتمدين معلم په وانندگاني شه وت کرتنا که بارين سبځا په شري هيل زرتگنت شه آوان جسته کنت.
- کی خان محمد "سليمی" باروا هبر دانگه کنت؟
- همي راز په وانندگاني لکتی مهارتی پرواک کرتنا لهتين جمله په آوان شيت، چاريت، سوگه وراهشونيه کنت.

گسويين کار:

وطن شيرا به وتي کتابچهان بلکت وده وانندگ ای شيرا يگجايين ترانی وړا به صنفی ديمه بوانت.

فعل و آیی ډول

مخسډ:

- واندگ فعلا درست کنت.
- فعلی بارانا بزانت.
- درا (مالوم) و نادراین (مجهولین) فعلا درست کنت.

جست:

- ۱ - فعل چي انت؟
- ۲ - فعل چنت بار داریت؟
- ۳ - درا و نادراین فعل گجام انت؟

فعل هما گال انت، که کار مردم ویا چیزی حالته، به یکی شه سئ زمانگان روش بکنت و هر فعلی سئ پکری واوند انت. کار یا حالت زمانگ و شخص.

گاجیان دي دین روت.

کریم شت.

جاویده لویتیت بروت.

ادا کار سئ زمانگ یا وهدا نشانه دنت. بُرزگی سیکین جمله کنوک واوند انت بیدی ایشی که جمله مجهول بیت، کنوکي جاگها مفعول بیت، پمیشا هر جملی بنیادین بار کنوک فعل و مفعول انت.

هر فعل بن وریشگ گون آیی مصدریا کار کنوکا انت و ای را ز بیانه بیت:

مصدر هما کار انت که کسی یا چیزی بکنت مگه زمانگی واوند مه بیت چو:

کپتن

گشتن

کټن

فعل دو بار انت: لازمي و متعدي که چوش توپيره بنت.
لازمين فعل هما انت که آيي کنوک روش و زانتگ بيت. چو:
گواهرام کاگدا درت.

مريد کتابا برت.

متعدين فعل دو کوت انت.

درا (مالوم)

نادرا (مجهول)

دراين فعل هما انت که آيي نسبت گشو کا داتگ بيت. چو:
بالاچ کلما پروشت.

کریم گسا آت.

نادراين فعل هما انت که نسبتي مفعولا داتگ بيت. چو:
شهداد گشتگ بوت.

کریم بخش کوپگ وارت.

کتاب وانتگ بوت.

معلمی تچ و تاک:

* په واندگانې پکړی نر آورتنا دیماشه سبڅا شه آوان هما جستانا سوج بکنت که به
سبڅی برزگا نمشته بوتگنت.

* سبڅا په برزین توارې بوانیت.

* سبڅی نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیمانمشته بکنت.

* په واندگانې اوشکنا کسانین مطلبې بگشیت، اي مطلبی باروا شه آوان جست
بکنت، رندا شه سی واند گابلوتیت چیزیکه دیماشه جستان اوشکتگنت شه بر په
برزین توارې بگشت.

واندگانی تچ و تاگ:

- سبځا بشکنت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختی دیما به وتي کتابچهان بلکنت.
- دو واندگ سبځا په برزین توارې بوانیت.
- واندگ سئ باربنت و گون وت په فعل و آيي ډولاني باروا هبر بدینت.
- شه هرباري یک واندگي چیزیکه فعل و آيي ډولاني باروا زانت په دگران بگشیت.
- واندگ هماملبئ باروا جستاني پسوا بگشت که شه وتي معلما اوشکتگنت.
- سئ واندگ په رون چیزیکه دیماشه جستان اوشکتگنت په برزین توارې بگشت.

شه وت کنگ:

- عزتمندین معلم په واندگاني شه وت کرتنا که بارین سبځا په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.
- کئ فعل و آيي ډولاني باروا هبر داتگه کنت؟
- لازمین فعل گجام انت؟
- همي را ز په واندگاني لکتی مهارتی پرواک کرتنا په آوان لهتین جمله گشیت.

گسویین کار:

اي سبځا به وتي کتابچهان بلکت وشه بر بکنت.

نیمروزی ولایت

مخسد:

- وانندگ سبځا بوانت.
- نوکین گالانی مانا بزانت.
- سبځی مانا گشتگ بکننت.
- نیمروزی ولایتا درست کننت.

جُست:

۱. نیمروزی ولایتی مزنی چنکس انت؟
۲. نیمروزی ۱۲۰ روچین گوات گجام موسما بنا بنت؟
۳. نیمروزی ولایتی غدیمین جاگهانی ناما زانت؟
۴. نیمروزی ولایتی بنجاه گجام شارانت؟
۵. نیمروزی ولایت چنت ولسوالی داریت؟

نیمروز یکی شه افغانستانی مزین ولایتان انت که ۴۲۴۰۹.۵۳ کیلومتر چارکنډی (مربع) تچکی و گوئر داریت و به برزی گوئری کشک ۳۲.۵۹ – ۲۹.۳۸ درجه و روچ دراتی تچکین کشک ۶۳.۵۹ – ۶۰.۸۷ درجه آنی تها کپتگیت. نیمروزی روچ دراتی نیمگا هلمندی ولایت، سرونه فراهی ولایت، پادونا پاکستان و روچ کپتا ایران کپتگنت.

ای ولایتی روچ دراتا رزی کوه و جالی روچ
 نشتنا ملک سیاهی کوه کپتگنت، نیمروزی
 ولایت، پټ و گیابان و ډنيسکين سرډگار
 داريت، مارگو و جهندمی پټ جهان ډاه انت که
 بهارا مالدار به مارگوی پټا وتی مالانا په چراگا
 بال کارنت.

اشکن و گود زره ای ولایتی آپین تهونگ انت
 که هلمند، خاشرود، خوشپاس و پوده گی رودانی
 آپ تهیش ریچنت، اشکن په نیمروز و خاص آیی
 بنجاه زرنجی شهرئ آب و هوا باز کټوک انت و
 شرین مالچری انت که مالدار کثری بُندر گپته و

گدان جک کنت و وتی گوروم، رمگ و بگانا چاریننت اشکن په شکارا جوانین ماهی گیری
 هندی انت.

نیمروز لوا را تر ندین گوات داریت که سهور کشیت و ۱۲۰ روچین گواتی نامایات بیت
 و هپتمی هم داریت که گواتی سرده کشیت. بیت روچی برسیت که شه ای گواتی کټا
 مزین برقی بدستا بکپیت که بید نیمروزی ولایتا دگه ولایتانا هم بس بکنت.
 نیمروزی ولایتی بنجاه (مرکز)، زرنجی براهدارین شار انت، که ای ولایتی روکټا به
 ایرانی سیم سری نزنکا کپتگیت. نیمروز پنچ ولسوالی داریت که نامش، کنگ، چهار
 برجک، چخانسور، خاشرود و دلارام انت.

افغانستانی مزین راه (ترانزیتین سړک) که به دلارام پتریت ورندا شه خاشرودو چخانسوری
 ولسوالیان گوزیت و به زرنجه رسیت وشه اودنا به ایرانا روت، به ای ولایتی آباتیا باز
 اهمیت کرز زانگه بیت.

نیمروز کهنین سرډگاری انت و راج دپتری تنها برزین نام و تواری داریت. زرنج، ساروتار،
 نیشک، نادعلی، سهوردک، خاشی کلات، پادشاهی کلات، پادشاهی ماسی کلات، کلای
 پت، امیرانی کلات، چهل برج، چخانسور ودگه شه ای هندی غدیمین جاگهان انت.

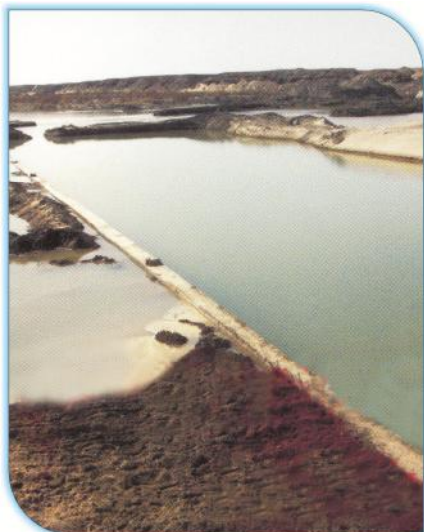
به نیمروزی ولایتا مالداري شه دیرا داب انت، ای هندی نندوک گوک، بز، پس و اشتر
 دارنت که شه پشم و مودانش په وت گدان، چیرگیچ و بیردوک گوپنت. ایدنا کونټ و
 غالی گو پتگه بیت و به جهانا بلوچین پس و غالی مزین نام و توار انت.

بری ولایتا غدی می وهدان باگذاری به کشارگری پهنا دا باز داب ات که شه گلپین بیست سالی پد به پدین هسکسا لیا تاوانی بوتگت و گیشترین باگات حشک بوتگت. نیمروزی ولایت گز و پدگی زول داریت، مارگویی پتا تهگز بازانت که کسی سریش دلگوش نه داریت و گیشترکی مردم په سوچگا گلپنتش، که ای کارش زندی چا گردی سراگندگین اثری کلیت.

نیمروزی ولایتی پت و گیابانان هپتارگ، گرک، شگال، روباه، هوک، کرگو شک و سینکر و دیه بیت. به اشکنا بت، لگو، چور، روک، سبز گردن میش مرگ تغلک، پور، سیسی و دگه باز انت. به نیمروزی ولایتا اسپیت برو سوز بر باز داب انت که گیشتر گله، جو، کوپگ، ترک، زرت، ماک، عدس و موشوکه و ماش کشتگه بیت.

نیمروزی نندوک بلوچی، پشتو و دری زوانان هیره دینت و ای ولایتی نندوکانی گیشترکی بلوچ انت و بلوچی زوان رندا شه پشتو و دری زوانا ایدی

رسمین زوان انت. ای ولایت شه وت رادیو و تلویزیونی داریت. ای ولایتی بلوچین جنین زاگانی دست دوچین زی و گپتان نام و توار دارنت.

معلمی تچ و تاگ:

- * په وانندگانی پکری نزاورتنا دیماشه سبخا شه آوان هما جستانا سوچ بکنت که به سبخی برزگا نمشته بوتگت.
- * سبخا په برزین تواری بوانیت و نیمروزی ولایتی باروا گیشتر مالومات بدنت.
- * سبخی نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیماشه نمشته بکنت.
- * په وانندگانی اوشکتنا کسانین مطلبی بگشیت، ای مطلبی باروا شه آوان جست بکنت، رندا شه سی وانندگا بلوچیت که مطلبی که دیماشه جستانا اوشکتگت شه بر په برزین تواری بگشت.

واندگانی تچ و تاک:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختی دیمابه کتابچها بلکنت.
- دو واندگ سبخاپه برزین تواری بوانیت.
- واندگ سی بار بنت و هرباری جتاجتا گون وت په نیمروزی ولایتی باروا هر بدینت.
- شه هر باری یک واندگی چیزیکه شه وتی همراکان په نیمروزی ولایتی باروا اوشکته په برزین تواری بگشیت.
- هما مطلبی باروا جستانی پسوا بگشت که معلم په آوان گشتگیت.
- سی واندگ هما مطلبها که دیما شه جستان اوشکتگت شه بر په برزین تواری بگشت.

شه وت کنگ:

- عزتمندین معلم په واندگانی شه وت کرتنا که بارین سبخا په شری هیل زرتگنت اگه نه، شه آوان جسته کنت.
- کی نیمروزی ولایتی باروا هر داتگه کنت؟
- انون مشما به نیمروزی ولایتی گجام جاگها ان؟
- همی راز په واندگانی لکنی مهارتانی پرواک کرتنا لهتین جمله په آوان گشتگ و سوگه و راهشونی بنت.

گسویین کار:

نیمروزی ولایتی ایشک و اشکی جاگهانی نامانا به وتی کتابچهان بلکت و شه بریکنت.

علمی هیل زورگ

مخسد:

- واندگ سبځا بوانت.
- نوکین گالانی مانا بزانت.
- سبځی مانا به وتی زوانا گشتگ کنت.
- شه علمی کدرا سی بنت.
- په علمی یات گرگا کوشست بکنت.

جست:

۱. علم چیا شنت؟
۲. امی مزین پیغمبر حضرت محمد ﷺ په علمی یات گرگا چه گشتگیت؟
۳. پچی عالم و داندگانی کدر بازانت؟
۴. اوشکنگ و چارگ به علمی یات گرگا چه تاثیر داریت؟

علم زانگا شنت، علم و سرپد بوگ، ترخی و دیما روگی وج بیت. بنیادمی ډیل و براه علم انت، پمیشا سرپدین مردم، چن و لانچ دارنت که علما یات بگرت، امی مزین پیغمبر حضرت محمد ﷺ گشتگیت:

«علما یات بگرت اگه به چین هم بیت».

گون علما مروچی مردم به گجا که نرسنگت، بچار که شه علمی برکتا، بنیادم برز به دگه سیاره ان رونت و شه جهانی دور دستا و ترا سهی و سرپده کنت و کتره یی تنها درستین

دنیای دپ دیگانا په سرو چم گندنت و کوشکننت، اگه دنیای آشکا هبری بیت توپکره کنی که تهی چمی دیما انت، مثالی پیما اگه فوتبالی گوازیی هم چمی به ارجنتاین رادگ بیت، همی دما که یک ارجنتاینی به هما سیدیو می تنها فوتبالا چاریت، همی کتره وپاسا دگه هم به وتی جیندی نیپادا به تلویزیونا په سرو چم گندنت که ایش وت علمی ترخیا سارا کنت.

مروچین روچا عالم و دانندگ شه مچان گیشتر کدر و کیمتی دارنت، شه علمی برکتا هر روچ و هر کتره یی به ساینس و تکنالوجیی ډاکا دیما روگ ودیه بیت و مزین بدل بوهگ کیت.

علمی یات گرگی رهبند ایشنت:

۱- آشکینگ: معلم و استاذی راه نشاندو کیا بایدانت شریا دلگوش بکنن وامی پکرمدمام سونی واجین معلما بیت.

۲- چارگ، چارتن: مروچین روچا مردم بازین چیزی راگون چما یات گیت، تلویزیونا چاریت یا که انترنتا، یا که گون کمپیوترا موشکول انت.

۳- آ که شه چمی نعمتایی کوت وبار انت گډان گون دستانى مدتا سبک وانیت و یات گیت که ایش وت خاصین راه و ډولی داریت و خاصین کتابی.

راجی دیمری به علما ربطه گیت، یک راجی مخلوکانی زندی گهبودی، پیه یی بُرزبرگ، جان سلامتیئ سرا دلگوش کنگ، سرکانی جوړ کنگ و دگه تانکا گون علمین کوشست وتلواسگان بریره بیت و بس.

دربیان ووش گشین شاعر میرگل خان نصیر علمی باروا چو جوان شیت:

بی علم و هنر کس من جهان شات نه بیت

بی جُهدو عمل، هیچ کس آبات نه بیت

علمی یات گرگ مرد و جنی کار انت، عالم و دانندگ و معلم باز کدر دارنت و وانندگان گردنا مزین حکى دارنت.

ایش درا انت، هیچ مُلکی مردمانی لاپ سیرنه بیت و گوئیش نوکین پوچی نه بیت مگه ایش که کشت و کشارش دیمری بکنت، اگه کشار گر گله، پمگدانگ، کنچت و گل

روزگردان مه کشت و آپش مدینت و مچش مه کننت گلهان شه گجا نان، پمگ، تکر و روگن و دیه بیت.

کشت و کشارا آپ ضرورت انت، آپی پسان کنگ و ساتتن بند لازم داریت، بی علم که بند بستگه نه کنت، تراکتور جوړ کرتگه نه کنت و چلینگی هیل نه انت، بی علمه نه زانت که پمگ چینیی کمباین چون چالان بیت گلهان آروگینی کار جاهی هله کنگا چون بزانت، بی علم تکر گوپگی کار جاهی هله ډیگ، پمگی ریسگ، رنگ دیگ و گوپگا چون بزانت.

علمی یات گرگ چو راپله و زینگی انت. مردم یک هو برزگا نه رسیت، بیدی ایشی که پله په پله بروت پمیشا مردم شه کسانیا واول صفا سبخا زوریت و سال به سال دیما روت تا که به برزو برزترین جاگها رسیت، وانندگ و تعلیمی زوروک اول یک تکی یا ته گیت، یا نی شه الفا بنا کنت تا که به سک و مزین کتابانی وائن و هیل زورگا رسیت.

معلمی تچ و تاک:

* په وانندگانی پکړی نزاوړتنا، دیما شه سبخا شه آوان هما جستانا سوج بکنت که به سبخی برزگا لکتگ بوتگنت.

* سبخا په برزین تواری بوانیت.

* سبخی نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیما نمشته بکنت.

* په وانندگانی اوشکتنا مطلبی بگشیت، ای مطلبی باروا شه آوان جست بکنت، رندا شه سی وانندگا بلوتیت چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت شه بر په برزین تواری بگشنت.

واندگانی تچ و تاک:

- سبځا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختها به کتابچها بلکنت.
- دوواندگ په رون اي سبځا په برزین تواري بوانیت.
- وانندگ سئ باربنت وگون وت په علمی یات گرگی باروا هبر بدینت.
- شه هرباري یک وانندگي چیزیکه په علمی یات گرگی باروا زانت بگشیت.
- وانندگ هما جُستانی پساو بگشنت که معلم په آوان گشتگیت.
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت شه بر په برزین تواري بگشنت.

شه وت کنگ:

- عزتمندین معلم په وانندگاني شه وت کرتنا که بارین سبځا په شري هیل زرتگنت اګه نه شه آوان جسته کنت.
- کئ علمی یات گرگی باروا هبر داتګه کنت؟
 - کئ باید انت علما یات بګیت؟
- همي راز په وانندگاني لکتنی مهارتی پرواک بوتنا په آوان لهتین جمله بگشیت.

گسویین کار:

بي علم و هنر کس مان جهان شاته نه بیت - ای شیرئ پورهین مخسدا به وتی کتابچهان بلکت.

اُستادی کدر

مخسد:

- وانندگ سبڻا بواننت.
- سکين ڳالائي مانا بزاننت.
- سبڻي مانا گشتگ بکننت.
- استاذي کدرا بزاننت.

جُست:

- کي استاذي کدري باروا هير دانگه کنت؟
- پڇي استاذي کدرباز انت؟
- شما وتي استاذانا چنکس دوست دارت؟
- پڇي استاذا معنوين پس شنت؟

مروچين روچا، هر ديما روگي که مردم به جهاننا گنديت، بنيادمانی ديمري و ترخيا اگه چاريت، دگه مردم پکره کنت که چون اولسرا زندگيه کرتنت، رندا حيواناني پوستا جتگ و گوئر اکر تگنت. نون به گجا رستگنت، وختي ات که مردم دوسينگا يکي به آدگرا لگاشتنت و آتش روکه کرتنت يا دايم، شپ و روچ آتشي کوره کرتنت تا که آتش مه مریت. نون به ای راها مزین سوب به دستا آور تگنت.

هيچکس شه وت چیزی نه بوته وبه جای نه رستگيت، مگه گون اُستاذي راهشوني و تعليماترا به جای رسيته وبه وتي مُراد و مخسدا رستگيت. ايش مچين اُستاذي برکت انت، هرکسي که زانگ و کمالي زرتنه، جاگه و مقامی گپته، شان و عزتي واوند بوته

زانت که به برزگی هتگا به استاذانی زحمتی برکتا رستگیت. درا بیت که استاذ چنکس وانندگ ویک جامعئی مردمانی سرامزین حکمی داریت.

مردمی حون، جون و گوشت شه پس و ماسی برکتا انت، پمیشا جنت آوانی پادی چیرا انت که اگه آوان وتی زاگا بهیل مه کنت، پُسگش جنتی دیما نگندنت، استاذ معنویین پس انت، اگه پس زاگی جونا پوشیت، نان و وراک و دیه کنت، معنویین پس، مرد مگریا یاته دنت، مردمی مجگا رودینیت و شه دیمری و ترخیی راه و رهبدان سهی و سریده کنت.

اُستاذ پکریین بنیادی بنگیج ایرکنوک انت. پمیشا وانندگ بایدانت اُستازا په برزین چمی بگندنت و آیرا رودینگ و تعلیمی ریدگین سنگری کماش و سر براه بزانت، اُستاذی احترام په مچین وانندگان واجب انت، تانکا آ مردمی که علمین کاری ارزشتا، نه زانت اُستازی جاگه و مقامی کدرا بوهم نه بارت.

مشمی دین اسلام و علمی دین انت، اگه معلم سبخ دنت دگه شما په کراری و باز دلگوش آیی هبر و راهشونیا نا بشکنت، جایکه نه زانت په جوانی سوج کنت. شه باز کمین کتره و پاسی کت و پیدگ بزورت، که ای کتره و پاس ویلا شه دستا مه رونت. وبه ایشی سدک و باوربدارت که وهدده و پاس که شه دستا شت پدی گیره نه کیت.

معلمی تچ و تاگ :

* په وانندگان پکری نز آورتنا دیما شه سبخا هما جستانا که به سبخی برزگا نمشته بوتگنت شه وانندگان سوج بکنت.

* سبخا په برزین تواری بوانیت.

* سبخی نوکین گالانا گون مانایش به تختی دیما نمشته بکنت.

* په وانندگان اوشکتنا مطلبی بگشیت، ای مطلبی بارواشه آوان جست بکنت.

* شه سی وانندگا بلویت، چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت شه بر په برزین تواری بگشت.

واندگانی تچ وناک:

- سبځا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختها به وتي کتابچهان بلکنت.
- دو واندگ سبځا په رون په برزین توارې بوانیت.
- واندگ سئ بار بنت و گون وت په استاذی کدری باروا هبر بدینت.
- شه هرباري یک واندگي چیزیکه په اُستادی کدری باروا زانت بگشیت.
- په هما مطلباً که شه معلما اوشکتگنت، جستانی پسا بگشنت.
- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت شه بر په برزین توارې بگشنت.

شه وت کنگ:

- عزتمندین معلم په سبځی شه وت کرتنا که بارین واندگ په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.
- کی اُستادی کدری باروا هبر داتگه کنت؟
 - پیچی اُستادی کدر باز انت؟
- همي راز په واندگاني لکنی مهارتی پرواک بوتنا، لهتین جمله گشتگ بیت.

کسویین کار:

اُستادی کدری باروا پنچ کشکی کاسا نمشتانکي بلکت.

بزانت بلد

بزانت	کال
دېما روگا	ترخيا
گال، کلیمه، هېر	لېز
محتاج، دست چار	اړ
حالت، شرط	جاور
جنگل	بش و زول
تاریخ	راج دپتر
سايې چپ، تیره، وژتگ، تیره ین، وژتگین	بز، بزین
فعالیت، کار، سورتن (سورگ)	تېچ و تاگ
مُرگی (کروسی)	کُکړی
دُزنت	پُلنت
لچتنی، گروک، ساری که شه یکی دگری را گرنه	لچوک
گوازی دیگ.	ریبی
زیان	گار
گرمین، تپتین	اهاړین
پیگام، حال دیگ	کولو
سوگه، تاکید	جخت
درا، روش، مالوم	سارا
بی وړ، بی مانند	بی درور
کوشش و تلواسگ	چن ولانچ
نخس و تاوان	داگ و دروش
جامعه، جامعا	راج، راجا
نتیجه، کارید	آسر
دُزی و هُول کرتن	پل و لُپ
میانجین، میانجینا، میانجینی	نیام، نیاما، نیامی
دیدار و هېر	گندونند
خلاپ، ضد، که نه چرنت	چپ
پُل و کارجاه	پُل و کارجاه
نزه کاریت	مُچه کنت
نیشه جنتش، گپه برنتش	سندنش

بزانت	کال
بخشوک، بخشنده	رحیم
نعمت و مال	نعیم
آتگ، آت	یهتین
کرمی واوند، بخشایوک، دادو بخشگی واوند	کریم
دانا، سرپد	علیم
بردار	حلیم
بخشش، کرم	جود
محتاج، دست چاروک	چم دار
مالوم، آشکار	روش و درا
راه نشان دیوکیا	رهشونیا
مچ، مچین	دُراین
شه هوشا بُرتنت، بی هوش کرتنت.	شموشنت
تعین، انتخاب	گچین
دمی، کمین پاسی	کتره یی
چیر، پنهان	چیره کایی
دېما، دیمترا	پیسر، پیسرا
موک، رشوه	ملام
جواب، جواب	پسوا، پسو
ای رنگ، ای وړا، ای راز	چوش
هیچ وده، هچ وخت.	هچیر
سوج، پول، پُستن	جُست
پدا، پدی	رندا
مخسد، مُراد، لوپگ و ارمان	واهگ
کُمک، دستگیری	مدت، مدد
دیماروگ، ترخی	ود
چیزی که پادانی چیرا آوار کرتگه بیت.	چیرگیج
درمان کنگی جاه، شفاخانه	دُراجاه
ډگاری چیری چیز	مادن
کارخانه	کارجاه

کال	بزانت
گردوک	چار کنوک، هما که گردنت
پتوک	ودی کنوک، هما که پهنټ
لټار	مُردار، کچټ
برجم	برجاه، برقرار
ایر گیجنی	جال بیارنی، ایربیارنی
غو، غوجتن	توم و دانگاکاکی چیرا کرتن
تچو کین	رادگین، تجیت، راهه روت
رد بیت	به گوزیت، به روت
مه رُدیت	مزن مه بیت.
ټگ	ټمل، بیکاره
گپ و گالا	هبرانا
بی تاسور	بی تاثیر، اُززه، بی کدر
رکتگ مه کنی	الاس مه بی، نجات کرتگ مه کنی
گُډی	نز آورتن، مُچ کرتن
چک مه جن	پدا مه چار، پدا مه گند، پدا سیل مه کن
لپیچ	پلیچ و تاب
سرونا	برزسرا (پادونی چپ)
ساحا	نپسا
گواهی	شاهدی
کنلوی	کان (حاکانی چیری چیز)
کوله	ذغال (ذغالی سنگ)
چار که	تیار
شہت، شہتی	وشی (عسل)، وشیی (عسلی)
لوگ	گس
پنت	سوگه، جخت، کټو کین هبر
لقمان حکیم	مزن نام و توارین عالم و دانندگی انت
هپ کننت	بوشتاریننت
پُسگ	زاگ، اولاد
سول	جُږگ، آشتی، کراری

کال	بزانت
تلوسنت	کار و کوششه کننت
گرتی	تشویش
نازا کین	نازاو لین
بیران	خراب
هُور، هُورین	یگجا، یگجاین
نیام، نیامی	میانجین، میانجینی
راج، راجا	جامعه، جامعا
پشنگ	تیر، مرمی
پش	پدا
اړن	احتیاج دارن
دمگ	جاگه، هند
لچتگ	ربط دار، وصل
گُډیه کنټ	مُچه کنټ، نزه کاریت، ودیه کنټ
اُشماره بیت	حسابه بیت
ایمل	انترنتی گرو کین پوست
پیسرا	دیم ترا (شه انونا گوستگ)
ټکس	محصول
میان سربنا	سربنی میانجینا
بچژیننت	نک دینت، نیش دینت
زولانی تها	جنگلانی تها
پُل، پُهل	پولوک، گُل
هیلو	مُوتگ، خو گپتگ
مرین بُز	بُزی که جاره کاریت وراکی بازانت، شیر بازه دنت
سگیت	تاکته کنټ، صبره کنټ
پیه	سرمایه، دارایی
پد درا	درا، روش، مالوم
دگه وږی	دگه رازی، دگه ډولوی، دگه رنگی، دگه ذاتی
بلکنټ	نمشته بکننت
نازینک	ناز دانتی شیر (شعر) که ماس

کال	بزانت
	په کسانين زاگا گشيت
هالو	ناز داتئى شیر(شعر) که ماس
	په کسانين زاگا گشيت
گل، گلا	وشي، وشاليا
هول	تروس
دروگبر	دروگ گشوک، دروگ
	جوړکنوک
نا سرپد	نازانت
بخيل	هما که چيزى په دگران
	پيرزوه نه کنت
حريص	ناسيرگ، باز لوټوک
کرد، کردى	کردار، کرداري
وت پسند	وت لوټوک
چای سنديت	چای کاره کنت
سهى	سى، آگاه
ټپو	بار، گردن بار، گردن گیر
آدگه دستا	آدگه نیمگا
چرخ	بلخ، گروک وارتن، روشنى
	داتن
تارم	تاريكى، روشنايى چپ
بله گپته	غرخ بوته، اوک وارته
درگيجگ	گچين کارى، انتخابات
درشانه کنت	مالومه کنت، نشانه دنت
سد	پونگ، ديمگیر

کال	بزانت
کمپروى	کمی
کارمرزى	کارگرگ، استفاده
بنيادمين واکا	انسانين واک ووسا
پسگش	زاگش، اولادش
بنيگيجى	بنيادى، ايرخستى، سرئ
گهپوديى	گهتريى، جوانيى
ډوگه وارث	ديم په ديمه بيت، لگيت
گوپ	چيزى که گوپنگه بيت
دوچ	چيزى که دوتنگه بيت
تنک	هرنيمگا کپته، تالان، پاشک
	وارتگ
ديم حونى	قربانى، ندریگ
ردين	گندگين، بدین
کشار کنگ	حاکانى چيرا کنگ
ډک تر	مزن تر
کشک	خط
بى متين	بى مثالين
دستونک	هماشير که به دريى زوانا
	غزل گشتگه بيت
دوبند	دوبيتى
کون ومکانى	ډگارو آسمانى
جهد	کوشست و تلواسگ
بنجاه	مرکز، اتگ

بن چمگ

- بلوچيى زوان راهبند، ع. پهلوال ۱.۱.ج علومى اکادمى هجرى شمسيى ۱۳۶۲ سال.
- بلوچيى متل گالوار. نزار و پولکار ولى محمد رخشانى.
- بلوچيى گالبند، ع. پهلوال.
- سيد گنج "سيد هاشمى".
- براهدارين پل شه بلوچيى لېزانكى باگا. ع. پهلوال هجرى شمسيى ۱۳۶۶ سال.
- بلوچى بوانين عبدالکريم "راجى".